

(BE)INVLOED

Een kwantitatief onderzoek naar de invloed van de media op de politieke agenda van het ministerie van Justitie en Veiligheid

Naam: Dilara Yurdakul

Datum: 20-01-2023

Begeleider: dr. S. Resodihardjo

Radboud Universiteit Nijmegen

Faculteit der Managementwetenschappen

Masteropleiding Bestuurskunde

Specialisatie: Besturen van Veiligheid

Voorwoord

Geachte lezer,

Voor u ligt mijn master thesis over de invloed van de media op de politieke agenda van het ministerie van Justitie en Veiligheid. De thesis maakt onderdeel uit van de afronding van de master Bestuurskunde, specialisatie Besturen van Veiligheid aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

Het schrijven van deze thesis was een bijzonder langzaam en moeilijk proces. Ik wil graag mijn familie en vrienden danken voor hun support. Daarbij wil ik mijn werkgever bedanken voor de ruimte en het vertrouwen die ik heb gekregen om deze thesis af te ronden.

Bij deze wil ik dr. Resodihardjo bedanken voor haar begeleiding en geduld. Tevens wil ik dr. André bedanken voor haar ondersteuning op het gebied van de kwantitatieve analyse. Tot slot gaat mijn dank uit naar studieadviseur Mark Verhaag voor zijn begeleiding.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Dilara Yurdakul

Den Haag, 20 januari 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Probleemstelling	5
1.3 Relevantie	8
1.4 Voorbeschouwing theoretisch kader	8
1.5 Voorbeschouwing methodologisch kader	9
1.6 Leeswijzer	9
2. Theoretisch kader	10
2.1 Agendavorming	10
2.2 De rol van de media in een democratie	11
2.3 Agendavorming en media	12
2.4 Politieke agenda	13
2.5 Hypotheses	13
2.6 Conceptueel model	15
3. Methodologisch kader	16
3.1 Onderzoeksstrategie en -methode	16
3.2 Casusselectie	16
3.3 Operationalisatie	17
3.4 Databronnen	20
3.5 Betrouwbaarheid en validiteit	22
4. Resultaten	24
4.1 Hypotheses	24
4.2 Statistische analyse	24
4.2.1 Afhankelijke variabele	24
4.2.2 Hypothese 1: oppositie versus coalitie	24
4.2.3 Hypothese 2: kleinere partijen versus grotere partijen	26
4.2.4 Hypothese 3: Gedrukte media versus audiovisuele media	29
4.2.5 Hypothese 4: verkiezingsfase versus overige fases	30
4.3 Resumé	34
5. Conclusie en reflectie	36
5.1 Conclusie	36
Hypothese 1: oppositie versus coalitie [type partij]	37
Hypothese 2: kleinere partijen versus grotere partijen [omvang partij]	38
Hypothese 3: gedrukte media versus audiovisuele media [soort media]	38

Hypothese 4: verkiezingsfase versus overige fases [fases]	38
Hoofdvraag	39
5.2 Reflectie.....	39
5.2.1 Theoretische reflectie.....	39
5.2.2 Methodologische reflectie	40
Literatuurlijst	41
Bijlage 1: Codeboek	44
Inleiding	44
Verwerking resultaten.....	46

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2013 besluit de overheid harder op te treden tegen fraudeurs (Frederik, 2020). Het Managementteam Fraude werd opgericht door de Belastingdienst en het Ministerie van Financiën met als doel om over te gaan tot fraudebestrijding. In dat kader werd ook de kinderopvangtoeslag tegen het licht gehouden: een toeslag die als tegemoetkoming dient voor ouders in de kosten van de kinderopvang. In de afgelopen jaren zijn vervolgens tienduizenden mensen onterecht aangeduid als fraudeur. Als fraudeur heb je geen recht meer op de toeslag, moet je het geld terugbetalen en heb je geen recht op een betalingsregeling. Op deze wijze hebben velen te maken gekregen met schuldenproblematiek. Trouw bracht deze zogeheten ‘toeslagenaffaire’ in 2018 bij het grote publiek aan het licht. Er werd beweerd dat de Belastingdienst “bewust [had] aangestuurd op het afwijzen van bezwaren van mensen bij wie ten onrechte de kinderopvangtoeslag werd gestopt” (Kleinnijenhuis, 2018, par. 1). Naar aanleiding van verdere mediaberichtgeving is Kamerlid Pieter Omtzigt (CDA) overgegaan tot het stellen van een schriftelijke Kamervraag aan de Staatssecretaris van Financiën (Aanhangsel Handelingen II, 2018Z16328, 2018).

Het stellen van Kamervragen blijft een rode draad in ontrafeling van de aard en omvang van de toeslagenaffaire. In juli 2020 werd uiteindelijk een Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag in het leven geroepen. De commissie ging onderzoeken in hoeverre de bewindspersonen op de hoogte waren van de toeslagenaffaire. De uiteindelijke bevindingen zijn gepresenteerd in het rapport Ongekend Onrecht (2020). Op basis van het rapport trok voormalig minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid Lodewijk Asscher zich terug als lijsttrekker van de PvdA. Naar aanleiding van de ontwikkelingen rondom de toeslagenaffaire bood kabinet-Rutte III op 15 januari 2021 zijn ontslag aan en stapte Minister van Economische Zaken en Klimaat Eric Wiebes volledig op. Kabinet-Rutte III ging vervolgens de twee maanden tot de nieuwe verkiezingen in 2021 door als een demissionair kabinet.

Niet alleen de toeslagenaffaire kwam op de politieke agenda te staan na onder andere veelvoudige mediaberichtgeving. In een legio aan schriftelijke Kamervragen wordt verwezen naar krantenartikelen of nieuwsuitzendingen en wordt een bewindspersoon bijvoorbeeld gevraagd om die informatie te bevestigen of te ontkrachten, de Tweede Kamer van aanvullende informatie te voorzien en/of wordt er gevraagd naar de beoogde oplossing van het probleem zoals de media het heeft geschetst. Een voorbeeld betreft berichtgeving van het Algemeen Dagblad (Tieleman, 2019) over het ontslag van tientallen politieagenten naar aanleiding van integriteitsschendingen. In het artikel wordt aangehaald dat er binnen de politie al langere tijd grote zorgen zijn over de integriteit van agenten. Hierbij verwijzen zij naar een vertrouwelijk politierapport dat de krant in handen heeft en dat op dat moment nog niet bekend is bij de politiek. Diezelfde dag nog stelt een Kamerlid van de SP hier vragen over aan de minister van Justitie en Veiligheid (Aanhangsel Handelingen II, 2019Z15132, 2019) en een dag later stelt ook een Kamerlid van de D66 vragen (Aanhangsel Handelingen II, 2019Z15168, 2019).

Ook ten tijde van COVID-19 zijn er veel vragen gesteld naar aanleiding van mediaberichtgeving. Zo versturen Kamerleden van D66 en CDA gezamenlijk Kamervragen aan de ministers van Justitie en Veiligheid en voor Rechtsbescherming (Aanhangsel Handelingen II, 2020Z24380, 2020) over het bericht op Nu.nl (van der Plicht, 2020) dat meerdere leden van het Outbreak Management Team persoonlijk zijn bedreigd. Kamerleden van de VVD versturen in eind april 2021 Kamervragen naar de ministers van Justitie en Veiligheid en van Infrastructuur en Milieu (Aanhangsel Handelingen II,

2021Z07090, 2021) over het bericht van de NRC (Driessen & Meeus, 2021) over criminelen die rederijen in de Rotterdamse haven infiltreerden.

Tot op de dag van vandaag benutten Kamerleden berichten uit de media als aanleiding voor het plaatsen van het onderwerp op de politieke agenda aan de hand van het stellen van schriftelijke Kamervragen. Het proces rond de Kamervragen vindt plaats op een wijze die passend is bij de manier waarop het Nederlandse politieke stelsel is ingericht. Nederland is een parlementaire democratie wat inhoudt dat alle burgers met stemrecht elke vier jaar hun volksvertegenwoordiging mogen kiezen. Vervolgens wordt er op basis van de politieke krachtsverhoudingen in de Tweede Kamer een kabinet gevormd. De voornaamste taak van de Tweede Kamer betreft het controleren van de taken van de regering, ofwel het staatshoofd en de ministers gezamenlijk. Het recht om schriftelijke Kamervragen te stellen is een van de middelen om die controlerende taak uit te oefenen. Om deze controle zo onafhankelijk mogelijk te laten plaatsvinden mogen de ministers en staatssecretarissen geen lid van de Tweede of Eerste Kamer zijn. Op deze manier wordt voorkomen dat kabinetsleden zichzelf moeten controleren. Het Nederlandse politieke stelsel is dan ook een dualistisch stelsel: een stelsel waarbij er een scheiding is tussen kabinet en parlement (Parlement.com, z.d.). In de praktijk is deze scheiding niet volledig te realiseren. Zo zijn de partijen in de coalitie sneller geneigd om het kabinet te steunen, dit in tegenstelling tot de partijen die de oppositie vormen. Deze lijn trekt zelfs door in het vragenrecht, waardoor over het algemeen oppositie partijen meer Kamervragen stellen dan coalitiepartijen (Walgrave & Vliegthart, 2010). De dynamische (machts)verhoudingen die plaatsvinden in het politieke stelsel maakt dat Nederland een interessant land is om nader onderzoek uit te voeren naar de invloed van de media op de politieke agenda.

1.2 Probleemstelling

De politieke en media agenda's zijn niet oneindig. De overheid heeft een limiet wat betreft onderwerpen die behandeld kunnen worden en de media hebben zich te houden aan een maximaal aantal pagina's per onderwerp of een aantal minuten per uitzending (Resodihardjo, 2021). Dat houdt in dat het van belang is voor actoren om onderwerpen op dergelijke felbegeerde agenda's te plaatsen. Er is ook sprake van een wisselwerking, waarbij politici en media elkaars agenda gebruiken om hun eigen doelen te bereiken en de publieke agenda te beïnvloeden (Lycãriao & Sampaio, 2016). Wetenschappers zijn echter verdeeld over de mate waarop de media invloed hebben op de politieke agenda (Walgrave, Soroka, & Nuytemans, 2008).

Gezien bovenstaande geschetste situatie is in deze thesis een onderzoek uitgevoerd naar aanleiding van een kennisprobleem (Boeije, 't Hart & Hox, 2009) en ligt de focus op het volgende: inzicht geven in de invloed van de media op de politieke agenda en de oorzaken van de mate van beïnvloeding. Om tot resultaten te komen zal er conform de theorie van agendavorming gekeken worden naar schriftelijke Kamervragen. Er zal een toets worden uitgevoerd op basis van hypothesen die zijn geformuleerd aan de hand van bestaande theorieën.

In de literatuur is vastgesteld dat het type onderwerp bepalend is voor mate waarin media invloed kunnen uitoefenen op de politieke agenda (Walgrave et al., 2008). Er wordt onderscheidt gemaakt in verschillende soorten type kwesties: prominente kwesties, sensationele kwesties en regeringskwestie (Soroka, 2002). Sensationele kwesties zijn onderwerpen die niet direct geobserveerd kunnen worden door de burgers of de politiek, ze hebben een grote impact op het volk en worden gekenmerkt door grootschalige incidenten die veel media-aandacht krijgen. 'Law and order' is zo'n onderwerp dat aangeduid wordt als een sensationele kwestie; een onderwerp dat niet constant opvalt, maar wel grote gevolgen kan hebben en voortvloeit uit incidenten die veel aandacht kunnen genereren. (Walgrave et al., 2008). De media leidt hier de politiek, de mate van invloed is dus groter dan in geval

van prominentie kwesties en regeringskwesties. Prominente kwesties kunnen namelijk wel direct geobserveerd worden, waardoor de politiek minder op de media moet vertrouwen om informatie te ontvangen. Regeringskwesties betreffen kleinschalige incidenten en onderwerpen met abstracte effecten op het volk. In dat geval is de verwachting dat de politiek de media leidt.

In deze thesis worden de Kamervragen geanalyseerd om de mate van invloed van de media op de politieke agenda vast te stellen. Om tot een gedegen dataset te komen is het zaak om een ministerie te kiezen, waarbij op voorhand veronderstelt kan worden dat relatief grote hoeveelheden schriftelijke Kamervragen worden ingediend. Om deze reden is in dit onderzoek gekozen om te focussen op het ministerie van Justitie en Veiligheid. Op die manier is de link gelegd met een sensationele kwestie in relatie tot 'law and order'.

In 1906 werd het vragenrecht opgenomen in Het Reglement van Orde van de Tweede Kamer en daarmee werd het mogelijk om schriftelijke Kamervragen in te dienen (Parlement.com, z.d.). Het is echter niet doenlijk om onderzoek te doen over de periode 1906 tot heden; los van het feit dat de politieke situatie toen geheel anders was dan nu. Vandaar dat er is gekeken naar een afbakening van het tijdsbestek en casuïstiek die bij dit onderzoek betrokken kan worden. Het voorgaande kabinet (Rutte III) heeft de langste demissionaire status gehad sinds de Tweede Wereldoorlog. Een unieke situatie waarbij het kabinet zich in een benarde situatie bevindt tegenover de Tweede Kamer. Gekeken naar die situatie kan vastgesteld worden dat de kabinetscyclus op te delen is in een viertal elementen. In niet-verkiezingstijden opereert een kabinet regulier (fase 1). Voor het kabinet is het cruciaal om vertrouwen te hebben van de Tweede Kamer. Als het vertrouwen in een individuele minister is geschaad, treedt diegene veelal af. In geval van een gebrek aan vertrouwen in het gehele kabinet, blijft het kabinet demissionair aan tot de nieuwe verkiezingen (fase 2). Voorafgaand aan de nieuwe kabinetsformatie is er sprake van een verkiezingsperiode (fase 3). Als een kabinet niet eerder is gevallen biedt de minister-president aan de vooravond van de verkiezingen het ontslag van zijn kabinet aan bij de Koning. Vanaf dat moment is het huidige kabinet standaard demissionair en begint de kabinetsformatie tot er een nieuw kabinet is gevormd (fase 4). De cyclus begint weer opnieuw met fase 1 als het nieuwe kabinet is benoemd en beëdigd. In dit onderzoek is er gekeken naar de laatste volledige kabinetscyclus: kabinet-Rutte III. Om een controle variabele in te bouwen is er tevens voor gekozen om te kijken naar kabinet-Rutte II.

Bovenstaande elementen zijn in dit onderzoek vertaald naar casussen, waardoor de kabinetscyclus als een extra variabele meegenomen dient te worden in de analyse.

1. Een kabinet in reguliere tijden
2. Een demissionair kabinet (in geval van vroegtijdige aftreding)
3. De verkiezingsperiode
4. De kabinetsformatie

Rutte II en Rutte III laten de volgende tijdsperiodes zien als ze opgedeeld zijn aan de hand van de fases van de kabinetscyclus (de precieze toelichting komt in H3 aan bod):

Kabinet	Fases kabinetscyclus	Periode
Kabinet-Rutte II	Reguliere kabinetsperiode	5 november 2012 t/m 29 januari 2017
Kabinet-Rutte II	Demissionair kabinet in geval van vroegtijdige aftreding	N.v.t.

Kabinet-Rutte II	De verkiezingsperiode	30 januari 2017 t/m 14 maart 2017
Kabinet-Rutte II	Gedurende de kabinetsformatie	15 maart 2017 t/m 25 oktober 2017
Kabinet-Rutte III	Reguliere kabinetsperiode	26 oktober 2017 t/m 14 januari 2021
Kabinet-Rutte III	Demissionair kabinet in geval van vroegtijdige aftreding	15 januari 2021 t/m 31 januari 2021
Kabinet-Rutte III	De verkiezingsperiode	1 februari 2021 t/m 14 maart 2021
Kabinet-Rutte III	Gedurende de kabinetsformatie	15 maart 2021 t/m 9 januari 2022

Tabel 1.1 Overzicht fases kabinetscyclus

Doelstelling

Het onderzoeksdoel luidt als volgt: inzicht krijgen in de invloed van de media op de politieke agenda door het analyseren van de Schriftelijke Kamervragen gericht aan ministerie van Justitie en Veiligheid in relatie tot de kabinetscyclus.

Het onderzoek is toetsend van aard. Dat wil zeggen dat er vooraf verwachtingen zijn geformuleerd (hypotheses) op basis van de theorie. In het empirische gedeelte van dit onderzoek is vervolgens onderzocht of deze verwachtingen klopten. De algehele conclusie van de resultaten zal een antwoord geven op de onderzoeksvraag.

Vraagstelling

De probleemstelling van deze thesis is geformuleerd in de volgende hoofdvraag:

- In hoeverre is er sprake van invloed vanuit de media op de politieke agenda op het gebied van schriftelijke Kamervragen gesteld aan het ministerie van Justitie en Veiligheid in relatie tot de kabinetscyclus.

Om tot beantwoording van de hoofdvraag te komen zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

- Wat zegt de wetenschappelijke literatuur over invloed van de media op de politiek?
- In hoeverre is er sprake van invloed vanuit de media op de politieke agenda op het gebied van schriftelijke Kamervragen gedurende een reguliere kabinetsperiode?
- In hoeverre is er sprake van invloed vanuit de media op de politieke agenda op het gebied van schriftelijke Kamervragen in tijden van een demissionair kabinet?
- In hoeverre is er sprake van invloed vanuit de media op de politieke agenda op het gebied van schriftelijke Kamervragen gedurende de verkiezingscampagne?

- In hoeverre is er sprake van invloed vanuit de media op de politieke agenda op het gebied van schriftelijke Kamervragen gedurende de formatie van een nieuw kabinet?

1.3 Relevantie

Voorliggend onderzoek is wetenschappelijk relevant, omdat het de wetenschap voorziet van een verdiepingsslag op het gebied van de agendasetting theorie. Hoewel er in het verleden al veel onderzoek is uitgevoerd, blijft een concreet antwoord uit op de vraag wat de precieze rol is van de media in de politieke agenda. Resultaten spreken elkaar zelfs geregeld tegen (Walgrave & van Aelst, 2006). Daarbij is er in vergelijking met Amerikaanse onderzoeken relatief weinig onderzoek uitgevoerd naar de politieke agendavorming in andere landen (Walgrave et al., 2008). Logischerwijs houdt dit in dat er weinig bekend is over de invloed van media op de politieke agenda in andere landen zoals Nederland. De mate van invloed is namelijk afhankelijk van de politieke context van een land en deze context verschilt significant per land. Het onderzoek levert dus tevens een wetenschappelijke bijdrage, door zeer gericht te kijken naar de effecten van de media op de schriftelijke Kamervragen gericht aan het Nederlandse ministerie van Justitie en Veiligheid.

Tot slot levert dit onderzoek een unieke wetenschappelijke bijdrage op, door naast het onderzoeken van hypothesen uit bestaande literatuur, de kabinetscyclus toe te voegen als een extra te onderzoeken variabele. Bekend is dat de mate van invloed van media-aandacht verschilt gedurende de verschillende fases van de kabinetscyclus, zo spelen media een grote rol in de publieke agenda gedurende de verkiezingen (Damstra, 2020). Er is echter nog geen onderzoek uitgevoerd naar de impact van die kabinetscyclus op de invloed van de media op de politieke agenda op basis van schriftelijke Kamervragen.

Het onderzoek kent tevens een maatschappelijke relevantie. Concreet is in dit onderzoek onderzocht hoe ver de media doordringt tot de politieke agenda. Als de media een relatief grote invloed blijkt te hebben, kunnen zij hierop anticiperen en een directe lijn creëren met de Tweede Kamer en op deze manier maatschappelijk relevante onderwerpen op de politieke agenda plaatsen. Als de invloed gering blijkt te zijn is het een kans voor de media en de maatschappij om via andere kanalen gehoor te brengen aan relevante onderwerpen. Anderzijds is dat een oproep voor de politiek om actief input uit de maatschappij op te halen. Verder levert het onderzoek een maatschappelijke bijdrage door een transparanter beeld over de werking van het politieke systeem en de wijze waarop onderwerpen aan bod komen. Indien de media de agenda van de politiek dusdanig kan beïnvloeden is het van belang dat zowel de maatschappij als de politiek zich hier bewust van zijn.

1.4 Voorbeschouwing theoretisch kader

In dit onderzoek staat de agendasetting theorie centraal. Deze theorie stelt dat de media in staat zijn om zowel de publieke als de politieke agenda te beïnvloeden. In het theoretisch kader zal allereerst de agendasetting theorie aan bod komen en de onderlinge relaties van de verschillende agenda's. vervolgens zal de rol van de media in een democratie aangehaald worden. Op basis van literatuur wordt beschreven hoe de beïnvloeding vanuit de media kan plaatsvinden en waarom deze macht van belang is. De voorwaarden van mediabeïnvloeding op de politieke agenda worden in de vorm van hypothesen geformuleerd. Ook zal de politieke cyclus worden beschreven. Het theoretisch kader sluit af met een conceptueel model waarin de afhankelijke en onafhankelijke variabelen worden weergegeven.

1.5 Voorbeschouwing methodologisch kader

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden is er een kwantitatief onderzoek uitgevoerd. Aan de hand van bestaand materiaal (schriftelijke Kamervragen) is een statistische analyse uitgevoerd om de hypothesen te bevestigen of te verwerpen. In het methodologisch kader worden de theoretische begrippen 'meetbaar' gemaakt (Swanborn, 1981, p.92). In het methodologische kader (hoofdstuk 3) worden bij de afhankelijke en onafhankelijke variabelen bepaald welke waarden ze kunnen aannemen en op welke wijze ze verband met elkaar en het conceptuele model houden (van Thiel, 2015). Vanwege deze operationalisatie is de kwantitatieve analyse van de schriftelijke Kamervragen mogelijk in hoofdstuk 4.

1.6 Leeswijzer

In dit onderzoek wordt na het inleidende hoofdstuk het theoretisch kader uiteengezet in hoofdstuk 2. Hier zal verder worden ingegaan op de agendasetting theorie. Tevens worden er op basis van de literatuur hypothesen geformuleerd over de voorwaarden van media beïnvloeding op de politieke agenda aan de hand van schriftelijke Kamervragen. Verder zet het hoofdstuk de kabinetscyclus uiteen en sluit af met een conceptueel model. In hoofdstuk 3 vindt vervolgens de operationalisering plaats van de afhankelijke en onafhankelijke variabelen zoals weergegeven in het conceptueel model. In Hoofdstuk 4 worden de resultaten weergegeven en de bevindingen geanalyseerd. Hoofdstuk 5 zal ingaan op de beantwoording van de hoofdvraag aan de hand van een conclusie. Tot slot sluit het hoofdstuk af met een reflectie.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt allereerst aandacht besteed aan wat een agenda is, de drie soorten agenda's (publiek, media en politiek) en de onderlinge verhoudingen. Vervolgens zal de rol van de media in een democratie worden toegelicht alsmede de impact van de media op de politieke agenda. Daarna zal verder worden ingezoomd op de politieke agenda. Tot slot zal op basis van wetenschappelijke literatuur een viertal voorspellingen over de invloed van media op de politieke agenda aan bod komen en deze worden vervolgens weergegeven in een conceptueel model.

2.1 Agendavorming

Gedurende de kabinetsformatie wordt op basis van een regeerakkoord concrete afspraken gemaakt, maar de werkelijkheid zit complexer in elkaar. Er zit een verschil tussen die zogenaamde papierwerkelijkheid en de selectie van zaken waar de politiek echt aandacht aan besteedt (Timmermans & Breeman, 2010). Aandacht is een schaars goed en voorheen minder relevante onderwerpen kunnen zich ontwikkelen tot grote kwesties. De aandacht verplaatst zich dus van vooraf bedachte onderwerpen, bijvoorbeeld op basis van verkiezingsprogramma's, naar nog niet eerder behandelde onderwerpen die dan op de agenda komen te staan.

De term 'agenda' wordt voor het eerst aangehaald in een beleidswetenschappelijke context in 1971 door Roger Cobb en Charles D. Elder. Een agenda werd toen gedefinieerd als een cluster van politieke controversies waar legitieme bezorgdheid en aandacht vanuit de overheid verantwoord en verdiend zijn (Zahariadis, 2016). Een agenda wordt ook wel beschreven als het duiden van een reeks concrete items, die gepland staan om overwogen te worden door een institutioneel besluitvormend orgaan (Cobb & Elder, 1971). Op basis van deze definitie wordt er onderscheid gemaakt tussen institutionele agenda's en systemische agenda's. Een systemische agenda is een algemene en abstracte agenda van de politiek, waarbij de institutionele agenda een agenda is waarvan de politiek zich verplicht voelt om actie te ondernemen (Cobb & Elder, 1971).

In de literatuur wordt er vervolgens een onderscheid gemaakt tussen drie verschillende soorten agenda's: de publieke agenda, de media agenda en de politieke agenda. De publieke agenda wordt gevormd door datgene wat het publiek belangrijk acht, de media agenda komt tot stand door wat de media op dat moment belangrijk vinden en de politieke agenda laat zien wat volgens de politiek van belang is. Onderzoek naar de agenda's focust zich voornamelijk op een tweetal fenomenen: 'agenda setting' en 'agenda building'. Respectievelijk gaan deze theorieën in op een proces waarbij de media prioritering van onderwerpen vaststellen en communiceren met het publiek én het proces waarbij de politieke agenda wordt beïnvloedt door de media en publieke agenda (Rogers & Dearing, 1988). In dit onderzoek staat 'agenda building' centraal vanwege het feit dat er is onderzocht in hoeverre media invloed heeft op de politieke agenda. In de toekomst zal in dit onderzoek de Nederlandstalige term agendavorming worden gebruikt.

Het proces van agendavorming wordt gedefinieerd als een constante competitie tussen aanjagers van kwesties om de aandacht te trekken van media, het publiek en de politiek (Dearing & Rogers, 1996). De theorie verklaart een drietal fenomenen: waarom informatie over sommige kwesties - in tegenstelling tot andere kwesties - beschikbaar is voor het publiek, hoe publieke opinie wordt gevormd en waarom sommige kwesties - in tegenstelling tot andere kwesties - door de politiek worden opgepakt. Een agenda wordt in deze context ook wel gezien als een lijst met kwesties gerangschikt op basis van de mate van belang. Een agenda is tevens zeer flexibel aangezien het belang van kwesties gedurende de tijd kan veranderen. Kwesties kunnen gezien worden als een conflict tussen twee of

meer vastgestelde groepen over procedurele of inhoudelijke zaken met betrekking tot de (her)verdeling van maatschappelijke standen en middelen (Cobb & Elder, 1972).

Een kwestie is van nature polariserend. Deze dynamiek maakt een kwestie interessant en beïnvloedt de agenda. In een altijd veranderende samenleving zijn er echter veel onderwerpen waarbij twee partijen tegenover elkaar staan. Er wordt daarom gesteld dat kwesties pas tot stand kunnen komen naar aanleiding van berichtgeving in de media (Dearing & Rogers, 1996).

2.2 De rol van de media in een democratie

In een democratisch land, een land waar het volk het land regeert, is de overheid dynamisch en poogt om voortdurend maatschappelijke ontwikkelingen te sturen (Muller, 2010). Het middel dat daarvoor wordt ingezet wordt ook wel overheidsbeleid genoemd: alle plannen, acties en maatregelen die voortvloeien uit het sturen van die maatschappelijke ontwikkelingen. Een voorwaarde om ook het beleidsproces democratisch in te richten, is door de burgers een kans te geven om invloed uit te oefenen op het overheidsbeleid. Er wordt gesteld dat men in een democratie mag verwachten dat burgers op de hoogte gehouden worden van het handelen van de overheid (Muller, 2010). Dat houdt in dat er een relatie is tussen de overheid en haar burgers waarbij zij met elkaar kunnen communiceren. Direct vindt er contact plaats aan de hand onder andere gesprekken en inspraakreacties. Indirect vindt een groot deel van de communicatie plaats via massamedia zoals krant, radio en televisie.

Een moderne democratie kan niet functioneren zonder een effectieve rol van de media (Andeweg & Thomassen, 2011). Deze effectiviteit wordt slechts bereikt als er sprake is van het volgende: persvrijheid en toegang van de media tot politieke informatie. Het is daarbij cruciaal dat deze randvoorwaarden niet alleen wettelijk geborgd zijn, maar ook in de praktijk tot uiting komen. In de literatuur is vastgesteld dat de media een drietal specifieke functies vervullen die zowel gelden in een meerderheidsdemocratie als een consensusdemocratie (Scholten, 1982):

1. Een expressiefunctie. De media informeren de overheid over de problemen, wensen en eisen van de bevolking ten aanzien van het overheidsbeleid en alles wat daarmee samenhangt.
2. Een informatiefunctie. De media informeren burgers over overheidsbeleid en alles wat daarmee samenhangt.
3. Een kritiekfunctie. De media controleren de overheid en bekritiseren het bestuur, het beleid of het ontbreken van beleid.

In dit onderzoek, waar de invloed van de media op de politieke agenda wordt bekeken, is de expressiefunctie relevant. Hierbij is het idee dat er sprake is van een beïnvloedingsrichting waarbij burgers sturen, de media slechts een expressiefunctie uitoefenen en de overheid het bericht via de media ontvangt. Op basis van die berichtgeving kan de politieke agenda beïnvloedt worden.

Het is goed om te beseffen dat de reactie van de politiek allereerst afhangt van de karaktereigenschappen van de individuele politicus (Walgrave & Van Aelst, 2006). De ontvanger van het mediabericht staat centraal, niet ieder persoon reageert immers hetzelfde op een bericht. Daarbij is vast te stellen dat politici in de meeste gevallen niet reageren op mediaberichten. Er is simpelweg te veel (tegenstrijdige) informatie beschikbaar. Maar waarom luisteren politici naar mediaberichtgeving? In de wetenschap worden twee mogelijke verklaringen geboden; deze twee verschijnselen worden respectievelijk *information effects* en *media channel effects* genoemd (Sevenans, 2018). Enerzijds kan het zijn dat politici actie ondernemen, omdat de informatie relevant is. Het is niet de media waardoor een politicus wordt getriggert, maar door de specifieke informatie die de politici heeft bereikt.

Anderzijds kan een politicus actie ondernemen niet vanwege de inhoudelijke informatie in het bericht, maar dat het informatie überhaupt door de media is opgepikt. Politici veronderstellen in dat geval dat de mediaberichtgeving de politieke opinie weergeeft en dat de informatie blijkbaar belangrijk gevonden wordt door het volk.

Massamedia zijn niet meer weg te denken als het gaat om het agenderen van problemen bij het bredere publiek. Zelfs met de komst van het internet blijven traditionele massamedia zoals kranten en televisie een cruciale rol spelen (Muller, 2010). Burgers kunnen weliswaar op het internet aandacht vragen voor onderwerpen zonder de tussenkomst van een medium, maar het bereik is relatief gezien minder groot dan die van massamedia.

2.3 Agendavorming en media

Media hebben een grote rol als het gaat om agendavorming. Wetenschappers stellen namelijk dat de publieke opinie tot zekere hoogte wordt beïnvloedt door de media. Media zijn immers het ultieme middel om een boodschap massaal onder de aandacht van het publiek te brengen. Burgers worden niet alleen geattendeerd op een bepaald onderwerp door een stuk in de krant of een fragment op tv, maar door de hoeveelheid media-aandacht krijgen zij tevens mee hoe belangrijk een onderwerp is (McCombs & Shaw, 1972, p. 176). Media krijgt het wellicht niet altijd voor elkaar om de mening van het publiek te beïnvloeden, wel kunnen zij beïnvloeden waar het publiek over nadenkt (Cohen, 2015).

Naast de relatie tussen de media en het publiek zijn er ook andere invalshoeken te hanteren. Wetenschappers introduceren ook de relatie tussen de media en de beleidsagenda, in het bijzonder betreft dit de invloed van de media op deze agenda. Ook hier erkent de literatuur dat de media niet in staat zijn om de standpunten van, in dit geval, politici te beïnvloeden, echter de media beïnvloeden wel waar de politiek haar aandacht op moet vestigen. Media veranderen geen meningen, maar wel de focus en is in staat om de focus te houden op een bepaald probleem of juist een oplossing (Wolfe, Jones, & Baumgartner, 2013).

In een democratie vindt er interactie plaats tussen politieke actoren en de massa media. Zij wisselen onderling informatie uit, maar zijn tegelijkertijd ook verwickeld in een strijd voor aandacht (Midtbø, Walgrave, Van Aelst, & Christensen, 2014). In dit onderzoek zijn de leden van de Tweede Kamer de politieke actoren in kwestie. De leden van de Tweede Kamer maken in sommige gevallen dankbaar gebruik van de media. Op die manier wordt immers hun zichtbaarheid vergroot. Maar ook inhoudelijk gezien is het voordelig aangezien het een manier is om hun onderwerp op de agenda te plaatsen en mensen te overtuigen van hun standpunt.

Politieke actoren bepalen de politieke agenda op het moment dat zij sommige onderwerpen als belangrijker ervaren dan andere onderwerpen. Dit proces vindt plaats aan de hand van een aantal factoren: de persoonlijke voorkeur van de individuele actor, de politieke en economische omgeving, politieke instituties, lobby groepen, de aard van het onderwerp, de politieke partij en de perceptie van de publieke voorkeur (Van Aelst, Belchior, Merle, & Santana-Pereira, 2020). Daarnaast hebben massamedia invloed op de politieke agenda. Dat wil zeggen dat politieke actoren onderwerpen belangrijker gaan vinden op basis van de mediaberichtgeving over dat onderwerp. Media zijn dus een belangrijke bron voor politici om zich te laten leiden. Aan de hand van berichtgeving komen ze meer te weten over maatschappelijke problemen en mogelijke oplossingen, over de publieke opinie en over plannen en acties van andere politieke actoren (Vliegenthart et al., 2016).

De invloed van de media is afhankelijk van het type agenda waar het aan blootgesteld wordt. Uit de literatuur blijkt dat media een grotere invloed heeft op symbolisch politieke agenda's dan op

substantiële politieke agenda's (Van Aelst et al., 2020). Symbolische politieke agenda's zijn opgesteld op basis van uitspraken van politici, maar ze hebben relatief weinig politieke consequenties. Een substantiële agenda is een lijst van onderwerpen waar concrete beleidsmaatregelen op worden genomen, bijvoorbeeld de Rijksbegroting. Beïnvloeding van deze agenda zou grote gevolgen hebben, maar daadwerkelijke beïnvloeding van de media blijft uit vanwege de strakke kaders en stabiliteit die gepaard gaat met het vaststellen van zo'n agenda (Van Aelst et al., 2020)

In dit onderzoek staat de symbolische agenda van het parlement centraal omdat er gekeken wordt naar de schriftelijke Kamervragen die door leden van de Tweede Kamer worden ingediend aan het adres van bewindspersonen van de regering. Schriftelijke Kamervragen zijn het prototype voorbeeld als het gaat om de symbolische agenda (Vliegenthart et al., 2016). Het stellen van vragen heeft geen direct politiek gevolg en ze brengen in eerste instantie geen beleidsveranderingen teweeg. Uit onderzoek blijkt dat in vele landen het aantal Kamervragen flink is gestegen (Vliegenthart & Walgrave, 2011b). Het analyseren van Kamervragen is relevant, omdat dit een direct conflict weergeeft tussen de regering en de oppositiepartijen. Daarnaast worden Kamervragen gebruikt om de politieke agenda vast te stellen. Partijen gebruiken hun vragenrecht om hun eigen onderwerpen aan bod te laten komen, dwingen andere partijen om te reageren op deze onderwerpen en bepalen in beperkte mate de algehele politieke agenda. Kamervragen zijn dus niet alleen een onderdeel van de politieke agenda, maar bepalen juist ook de politieke agenda (Vliegenthart & Walgrave, 2011b).

2.4 Politieke agenda

Er zijn drie mogelijke uitkomsten in de politiek na mediaberichtgeving: deliberatief (bv. mondelinge of schriftelijke Kamervragen stellen), individueel (bv. het opleggen van sancties) en substantieel (beleidsmaatregelen). In de literatuur wordt er vervolgens een onderscheid gemaakt tussen een symbolische politieke agenda en substantiële politieke agenda (Walgrave & Van Aelst, 2006). Deliberatie kan worden gezien als een actie op de symbolische politieke agenda, terwijl individuele en beleidsmaatregelen acties zijn op de substantiële politieke agenda. Uit de wetenschap blijkt dat een symbolische agenda zich sneller laat beïnvloeden door de media, juist ook zodat de betrokken politicus zelf in de media terecht komt. Een substantiële politieke agenda laat zich voeden door legitieme informatie en onderzoeken en is daarom minder snel te beïnvloeden door media. De verschillende politieke agenda's kunnen ook tegelijkertijd plaatsvinden. Tweede Kamerleden hebben enerzijds een controlerende functie t.a.v. de regering en anderzijds worden wetten opgesteld. Deze twee functies vragen verschillende gedragingen van de Kamerleden: kritisch zijn naar de regering vraagt minder substantiële informatie dan het opstellen van wetsvoorstellen (Walgrave & Van Aelst, 2006).

Er kan dus gesteld worden dat de invloed van de media groter is op de symbolische politieke agenda; de politieke consequenties zijn dan ook minder groot bij beïnvloeding van die agenda. In eerste instantie lijkt dit logisch, slechts aandacht vestigen op een onderwerp door bv. het stellen van Kamervragen is niet hetzelfde als een beleidsverandering teweegbrengen. Volgens de agendavormingstheorie is het echter aannemelijk om te stellen dat een grote mate van aandacht leidt tot beleidsmaatregelen. De politiek kan tot een bepaalde hoogte over een onderwerp praten, maar op gegeven moment is er de verwachting dat er over wordt gegaan tot actie (Araral, 2013).

2.5 Hypotheses

Om vast te kunnen stellen in welke mate de media invloed uitoefent op de politieke agenda, zijn er verschillende hypothesen geformuleerd. Dit zijn voorspellingen op basis van wetenschappelijke literatuur. In hoofdstuk 4 worden ze getoetst, hetgeen wat uiteindelijk voor beantwoording van de hoofdvraag zorgt.

Hypothese 1: Partijen uit de oppositie zijn gevoeliger voor mediaberichtgeving als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan partijen uit de coalitie.

In het Nederlandse politieke stelsel is er sprake van een regeringscoalitie waar twee of meer politieke partijen samenwerken (meestal met een zetelmeerderheid) en de regering steunen. Dit gegeven resulteert in een bijzondere dynamiek als het gaat om de wijze waarop oppositiepartijen en coalitiepartijen zich laten beïnvloeden door de media. In een stelsel waar één politieke partij de meerderheid heeft behaald kan de verantwoordelijkheid volledig belegd worden bij de regeringspartij. In een regeringscoalitie is er sprake van een gedeelde verantwoordelijkheid, waardoor het lastig kan zijn om aan te wijzen wie voor wat (positief en negatief) verantwoordelijk is geweest. In een regering met één partij is dus makkelijker voor de oppositie om de regering "aan te vallen" (Vliegenthart et al., 2016). Media worden dan ook relatief vaker benut, omdat berichtgeving veelal negatief is ten opzichte van de regering. Daarbij in een regering met één partij heeft de oppositie vaak minder informatie tot zijn beschikking, informatie uit mediaberichtgeving is dan ook waardevol.

Vanuit die overtuiging wordt in deze thesis aangenomen dat de oppositie gevoeliger is voor mediaberichtgeving en zich daardoor sneller laat sturen om een schriftelijke Kamervraag in te dienen. Door een vraag te stellen is de regering verplicht om de vraag in behandeling te nemen en daardoor het onderwerp op de agenda te plaatsen (Green-Pedersen & Stubager, 2010). De coalitie heeft er een belang bij om de regering stabiel te houden, terwijl de oppositie een vijandigere houding kan innemen (Vliegenthart & Walgrave, 2011a). De toon van het bericht heeft dan ook een effect op de potentiële Kamervraag. Oppositie partijen grijpen de kans aan om een negatief bericht te agenderen om te benadrukken dat de regering haar taak heeft verzaakt, terwijl coalitiepartijen reageren op positieve berichten (Walgrave & Van Aelst, 2006). Bij deze hypothese wordt er echter niet gekeken naar de toon van het bericht, maar slechts naar de indiener van de schriftelijke Kamervraag (oppositiepartij of coalitiepartij).

Hypothese 2 : Kleinere politieke laten zich sneller leiden door mediaberichtgeving als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan grotere politieke partijen.

In de Tweede Kamer zijn 150 zetels te verdelen, waardoor er logischerwijs kleinere en grotere partijen plaatsnemen. Grotere partijen hebben doorgaans meer middelen zich te laten informeren op basis van wetenschappelijke berichtgeving in plaats van mediaberichtgeving (Vliegenthart & Walgrave, 2011a). Dit sluit aan bij de gedachte dat een politieke actor met een specifieke achtergrond of expertise zich focust op de betreffende specialisatie, in tegenstelling tot een generalistische politieke actor die zich sneller laat leiden door berichten uit de media (Walgrave & Van Aelst, 2006). In een grotere politieke partij is de kans groter dat er een specialist in de partij bevindt die de partij kan informeren over dat onderdeel. In deze thesis wordt verondersteld dat kleinere partijen zich sneller laten leiden door mediaberichtgeving dan grotere partijen.

Hypothese 3: Gedrukte media hebben meer invloed op de politieke agenda als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan audiovisuele media.

Massamedia zijn op te delen in twee hoofdcategorieën: gedrukte media zoals kranten en audiovisuele media zoals televisie en radio. De wetenschap is verdeeld over welk medium mogelijk het meeste effect zal hebben op politieke agenda ((Walgrave et al., 2008). In deze thesis wordt verondersteld dat gedrukte media meer invloed heeft op het politieke proces dan audiovisuele media. Hier liggen een drietal argumenten aan ten grondslag (Walgrave et al., 2008). Gedrukte media, zoals kranten, zijn vaak in staat om een verdiepingsslag te bewerkstelligen, ten opzichte van een nieuwsbericht op de radio of televisie. Daarbij hebben kranten vaker een betrouwbaarder imago en zijn politici sneller geneigd om

zo'n soort bron te benutten. Tot slot wordt er verondersteld dat kranten relatief gemakkelijker te verwerken zijn voor politici en daarom worden zij persoonlijk meer beïnvloedt door een krant.

Hypothese 4: Gedurende de verkiezingsfase wordt er vaker naar media geluisterd als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan in andere fases van de kabinetscyclus.

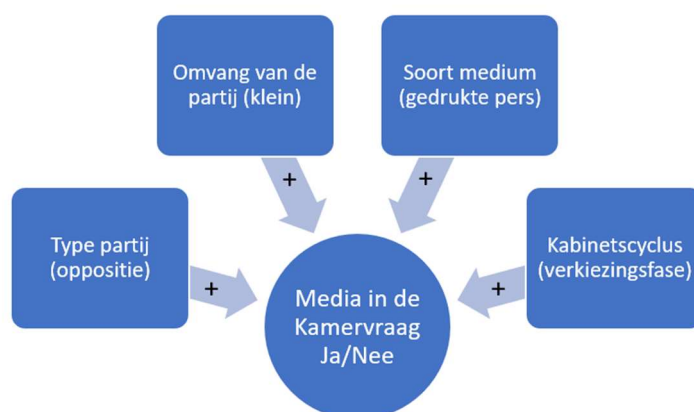
Eerder is al aangehaald dat in dit onderzoek gewerkt zal worden aan de hand van de kabinetscyclus: een cyclus die een kabinetsperiode opdeelt in vier fases.

1. Een kabinet in reguliere tijden
2. Een demissionair kabinet (in geval van vroegtijdige aftreding)
3. De verkiezingsperiode
4. De kabinetsformatie

Uit eerder onderzoek blijkt dat de media een grotere invloed hebben op de politieke agenda in niet-verkiezingstijden dan gedurende verkiezingen (Vliegthart & Walgrave, 2011a). Er wordt zelfs gesteld dat gedurende die periode de politieke partijen de agenda's van de media beïnvloeden. Dit is mogelijk aangezien het gedrag van zowel de media als de politici veranderen gedurende de verkiezingen (Walgrave & van Aelst, 2006). Anderzijds groeit de mate van algehele beïnvloeding van de media gedurende verkiezingen, aangezien zij in belangrijke mate bepalen welke onderwerpen aandacht krijgen (Damstra, 2020). Vanwege deze tegenstrijdige geluiden is de hypothese zo opgesteld om de verkiezingsfase te vergelijken met de andere drie fasen van de kabinetscyclus.

2.6 Conceptueel model

In het theoretisch kader zijn er diverse hypothesen geformuleerd waarvan de verwachting is dat zij een impact hebben op de mate waarop de media invloed heeft op de politieke agenda op basis van de schriftelijke Kamervragen. In onderstaand figuur is aan de hand van een conceptueel model een vereenvoudigde weergave van de werkelijkheid getoond (Thiel, 2015). Hierbij zijn de hypothesen vertaald naar onafhankelijke variabelen (oorzaak) en wordt onderzocht hoe deze onafhankelijke variabelen de afhankelijke variabele (gevolg), media wordt in de schriftelijke Kamervraag genoemd, beïnvloedt. De hypothesen laten zien dat het model leidt tot voorspellingen over het effect van de onafhankelijke variabele op de afhankelijke variabele (Thiel, 2015).

3. Methodologisch kader

In dit hoofdstuk worden de methodologische keuzes van dit onderzoek beschreven en verantwoord. Allereerst zullen de onderzoekstrategie- en methode aan bod komen. Vervolgens zal de casusselectie worden besproken, waarbij de keuze voor de twee casussen toegelicht wordt. Daarna volgt het operationaliseren van de afhankelijke en onafhankelijke variabelen. Hierop volgt de wijze van analyse van de onderzoekseenheden (databronnen). Tot slot zal de betrouwbaarheid en validiteit van de analyse van de kwantitatieve data in dit onderzoek uiteengezet worden.

3.1 Onderzoeksstrategie en -methode

In dit onderzoek wordt een analyse van bestaand materiaal als onderzoeksstrategie gehanteerd. Bestaand materiaal betreft onderzoeksinformatie die voor een ander doel is geproduceerd, maar (her)gebruikt kan worden voor bestuurskundig onderzoek (van Thiel, 2015, p. 123). De globale aanpak van het onderzoek is dus gebaseerd op al bestaande inhoud, in dit geval schriftelijke Kamervragen. De onderzoeksmethode van dit onderzoek betreft een kwantitatieve inhoudsanalyse (van Thiel, 2015). De inhoud van de Kamervraag wordt gekwantificeerd (getalsmatig gemaakt) en vervolgens zullen die gegevens statistisch geanalyseerd worden.

Statistisch gezien zullen er een tweetal analyses worden uitgevoerd die elkaar aanvullen in volledigheid. Aanvankelijk zal er een procentuele analyse van de gegevens worden uitgevoerd. Op deze wijze zal duidelijk worden gemaakt of er sprake is van een mogelijk verband tussen de afhankelijke variabele en de onafhankelijke variabele. Om de hypothese daadwerkelijk te toetsen zal er one-way Anova gedraaid worden. Met een dergelijke analyse wordt er in de onafhankelijke variabele getoetst of er sprake is van een significant effect ten opzichte van de afhankelijke variabele. De hypothese wordt vervolgens bewezen of verworpen. Waar het niet mogelijk is om een one-way Anova te draaien zal in geval van een nominaal meetniveau een correlatieanalyse worden uitgevoerd en in geval van een ratio meetniveau een logistische regressieanalyse. Ook aan de hand van deze analyses is het mogelijk om de hypothesen te toetsen en uiteindelijk te bewijzen of te verworpen.

3.2 Casusselectie

In dit onderzoek zijn schriftelijke Kamervragen geanalyseerd. Een van de onderzochte onafhankelijke variabele heeft betrekking op de kabinetscyclus, wat inhoudt dat (een selectie van) Kamervragen gedurende een volledige cyclus onderzocht moeten worden. Om deze reden wordt de laatste volledige kabinetscyclus onderzocht: kabinet-Rutte III. De redenatie achter de aanvankelijk keuze om slechts één kabinetscyclus te analyseren betreft de stabiliteit van de onderzoeksperiode. Een vergelijking met een andere cyclus waarbij er sprake is van een ander kabinet is en een andere samenstelling in de Tweede Kamer kan leiden tot onbetrouwbare resultaten, vanwege het feit dat er simpelweg andere variabelen aanwezig kunnen zijn die een impact hebben op de mate van invloed van de media op de politieke agenda. Echter, het is cruciaal om een controle variabele in te bouwen in dit onderzoek wat tegelijkertijd meer validiteit oplevert. Om deze reden is er gekozen om tevens een analyse uit te voeren over kabinet-Rutte II. Dit kabinet is gekozen om toch stabiliteit te behouden, in beide kabinetten is immers de VVD de grootste partij. Door de veranderende samenstelling in de coalitiepartijen is het tevens mogelijk om gedurende de hypothese over de soort partij (coalitiepartij of oppositiepartij) een beschrijvende analyse uit te voeren in relatie tot partijen die zich in hun nieuwe rol op een andere wijze / in andere mate laten beïnvloeden door media.

Tot slot is er gekozen voor kabinet-Rutte II aangezien dat de voorlaatste volledige kabinetscyclus betreft. In een onderzoek waar de focus ligt op de invloed van de media is het cruciaal dat gedurende de onderzoeksperiode er een vergelijkbaar medialandschap is. Aannemelijk is om te stellen dat het medialandschap de afgelopen tien jaar ontzettend is veranderd. Om ook hier stabiliteit te creëren is het dus van belang dat de meest recente kabinetten tegenover elkaar worden gezet.

3.3 Operationalisatie

Ter voorbereiding van de analyse zijn de theoretische begrippen geoperationaliseerd, ofwel meetbaar gemaakt (van Thiel, 2015). Een gedetailleerd overzicht is terug te vinden in het codeboek (zie bijlage 1).

Media genoemd in schriftelijke Kamervraag

Allereerst wordt de afhankelijke variabele van dit onderzoek geoperationaliseerd. Het noemen van een mediabron in de Kamervraag staat gelijk aan de beïnvloeding van de media op de politieke agenda. Het bericht is immers de aanleiding geweest om een bepaald onderwerp aan te kaarten bij de regering en op die wijze bespreekbaar te maken in het politieke debat. Kamervragen worden door een lid of meerdere leden van de Tweede Kamer ingediend bij het betreffende ministerie. De minister of staatssecretaris beantwoordt vervolgens schriftelijk. Om vast te stellen of media genoemd wordt in de Kamervraag, zal de inhoud van de Kamervraag worden geanalyseerd. Er zijn een tweetal verschillende manieren waarop dat duidelijk gemaakt kan worden. In geval van de eenvoudigste manier zal de indiener(s) openen met de vraag of de bewindspersoon bekend is met het bericht in kwestie en deze dus expliciet benoemen. In de andere gevallen wordt de inhoud van de vraag ondersteund aan de hand van een voetnoot met de verwijzing naar het betreffende mediabericht. Als er niet wordt verwezen naar een nieuwsbericht dan wordt er gecodeerd met een 0. Als dat wel het geval is dan wordt er gecodeerd afhankelijk van het soort medium (zie bijlage 1 alsmede de variabele soort media). Welke Kamervraag wordt geanalyseerd zal in de volgende paragraaf 'Databronnen' aan bod komen.

Type partij

De Tweede Kamer is op te delen in coalitiepartijen en oppositiepartijen. Het totaal aantal partijen in de coalitie of oppositie ligt aan het regeerakkoord dat wordt vastgesteld. Een meerderheidskabinet is gewenst, maar is geen eis en dus kan er ook een kabinet gevormd worden met bewindsliden van partijen die gezamenlijk geen meerderheid hebben in de Tweede Kamer. In dit onderzoek is er bij aanvang van de kabinetten sprake van een meerderheidskabinet. In kabinet-Rutte II vormden een tweetal politieke partijen de coalitie, te weten de VVD en de PvdA. De oppositie bestond op dat moment uit de resterende negen politieke partijen. Eind 2014 werden PvdA leden Tunahan Kuzu en Selcuk Öztürk uit de fractie gezet. Zij gingen vervolgens verder als een afgesplitste fractie genaamd Groep Kuzu/Öztürk, conform de gebruiken van de Tweede Kamer bleef de fractie tot de nieuwe verkiezingen in 2017 deze naam dragen. De fractie zou vanaf dat moment als DENK in de Tweede Kamer komen. Normaliter kan een afgesplitst Kamerlid van een coalitiefractie de coalitie blijven steunen, dat hangt echter wel af van de aard van het conflict (parlement.com, z.d.). In dit geval was er geen steun en dus was er vanaf eind 2014 gedurende de rest van de kabinetsperiode sprake van tien oppositiepartijen.

Gedurende de kabinetsperiode kabinet-Rutte III vormen een viertal partijen de coalitie, te weten de VVD, het CDA, D66 en de ChristenUnie. De oppositie wordt gevormd door negen resterende politieke partijen. De oppositie breidde zich uit door diverse afsplitsingen door individuele Kamerleden en telt uiteindelijk twaalf oppositiepartijen. Een schriftelijke Kamervraag wordt ingediend door één of

meerdere Kamerleden. Om het type partij vast te stellen worden de indieners van de Kamervraag geanalyseerd. Elke fractie heeft een codering toegekend gekregen afhankelijk van het feit of zij een oppositiepartij (1) of een coalitiepartij (2) zijn. In geval van meerdere indieners zowel uit een coalitiepartij als een oppositiepartij, dan zal daar een aparte code (3) aan toegekend worden.

Omvang politieke partij in de Tweede Kamer

Hoe meer stemmen, hoe meer zetels een partij krijgt in de Tweede Kamer. In totaal zijn er 150 zetels te verdelen. De verdeling vindt plaats door eerst het te laten berekenen van de kiesdeler: het aantal stemmen dat een partij nodig heeft om 1 zetel te halen. Deze berekening wordt vastgesteld door het totaal aantal uitgebrachte geldige stemmen te delen door het totaal aantal zetels (rijksoverheid.nl, z.d.). De hypothese stelt dat een kleinere politieke partij zich relatief vaker laat beïnvloeden door de media dan een grotere politieke partij. Alle politieke partijen krijgen een code toegekend die overeenkomt met het aantal zetels dat zij hebben in de Tweede Kamer. Het hoogst aantal zetels, gekeken naar de twee Kabinetten, is de VVD met 41 zetels in Kabinet-Rutte II. De codering loopt dan ook vanaf 1 tot en met 41. In bijlage 1 staat bij deze variabele een tabel met de codes voor alle fracties gedurende Kabinet-Rutte II en Kabinet-Rutte III met het bijbehorend aantal zetels. Mocht tijdens de kabinetsperiode iemand uit de fractie zijn gestapt, dan zal daarmee rekening gehouden worden bij het coderen.

Om in de uiteindelijke analyse meer inzicht te krijgen in het effect van het aantal zetels is het zaak om de partijen te categoriseren in kleine partijen, middelgrote partijen en grote partijen. Als basis is hiervoor de Regeling financiële ondersteuning fracties Tweede Kamer 2014 gebruikt (wetten.overheid.nl, z.d.). De grootte van de fractie bepaalt namelijk de financiële bijdrage en op deze manier is het volgende onderscheid te maken:

- Klein= ≤ 5
- Gemiddeld= $\geq 6 - < 11$
- Groot= ≥ 11

Soort media

In dit onderzoek staat klassieke massamedia centraal: gedrukte pers, radio en televisie (Spierings & Jacobs, 2014). Dit laat onverlet dat er door Kamerleden naar online media kan worden verwezen; daar zal tijdens het coderen rekening mee worden gehouden. In de schriftelijke Kamervraag wordt benoemd welk mediabericht de aanleiding is geweest voor het stellen van de vraag. Daaruit kan het type media worden afgeleid: gedrukte pers (1), audiovisueel (radio en televisie (2)) en online media (3). Onder online media wordt onder meer het platform NU.nl geschaard. Zie het codeboek voor een compleet overzicht van de bronnen die als gedrukte pers, audiovisuele media en online media zijn gecodeerd. Als er niet naar een mediabericht wordt verwezen in de Kamervraag zal de code 0 toegekend worden.

Kabinetscyclus

De kabinetscyclus is de laatste variabele die geoperationaliseerd zal worden. In dit onderzoek wordt de kabinetscyclus opgedeeld in vier verschillende fases. De fases bieden tevens een kader om de casussen op te knippen in verschillende onderzoeksperioden. Om gericht te kunnen zoeken zijn de volgende uitgangspunten vastgesteld:

- Reguliere kabinetsperiode: Deze fase start op de dag van de beëdiging van de nieuwe bewindslieden en aantreding van het nieuwe kabinet. De fase eindigt op de dag voor de start van de verkiezingsperiode of op het moment dat het kabinet vroegtijdig aftreedt.
- Demissionair kabinet in geval van vroegtijdige aftreding: Deze fase start op de dag dat de het kabinet ontslag indient bij de koning.
- De verkiezingsperiode: In Nederland is er geen formele start van de verkiezingsperiode. In dit onderzoek wordt daarom de start gekoppeld aan de dag van kandidaatstelling. Op dat moment is een partij immers in staat om op een gedegen wijze campagne te voeren, met een volledige kandidatenlijst. De Kieswet stelt dat de kandidaatstelling plaatsvindt op de maandag van de periode van 30 januari tot en met 5 februari. Tevens is in de wet geregeld dat de stemming plaatsvindt op de 44ste dag na de kandidaatstelling. De verkiezingen vinden dat ook doorgaans plaats op een woensdag. De verkiezingsperiode eindigt een dag voor de verkiezingen.
- De kabinetsformatie: Een kabinet wordt automatisch demissionair op de dag van de verkiezingen. De fase met betrekking tot de kabinetsformatie start op de dag van de verkiezingen en eindigt een dag voor de beëdiging van de nieuwe bewindslieden en aantreding van het nieuwe kabinet.

In theorie zouden er acht fases te analyseren zijn: vier fases van de kabinetscyclus maal de kabinetsperiodes. Bij Kabinet-Rutte II was er echter geen sprake van vroegtijdige aftreding, waardoor zij nooit een demissionair kabinet waren voor de nieuwe verkiezingen. Deze fase valt dus weg, waardoor er slechts zeven fases zijn geanalyseerd. Deze variabele kan op twee verschillende manieren gecodeerd worden: een code per fase (1 t/m 4) en een code per fase per kabinet (1 t/m 8). Op dit moment van onderzoek was nog niet duidelijk welke werkwijze van belang was, daardoor zijn beide manieren van coderen opgenomen in het codeboek (zie bijlage 1).

Kabinet	Fases kabinetscyclus	Periode
Kabinet-Rutte II	Reguliere kabinetsperiode	5 november 2012 t/m 29 januari 2017
Kabinet-Rutte II	Demissionair kabinet in geval van vroegtijdige aftreding	N.v.t.
Kabinet-Rutte II	De verkiezingsperiode	30 januari 2017 ¹ t/m 14 maart 2017 ²
Kabinet-Rutte II	Gedurende de kabinetsformatie	15 maart 2017 ³ t/m 25 oktober 2017
Kabinet-Rutte III	Reguliere kabinetsperiode	26 oktober 2017 t/m 14 januari 2021
Kabinet-Rutte III	Demissionair kabinet in geval van vroegtijdige aftreding	15 januari 2021 ⁴ t/m 31 januari 2021

¹ Dag van kandidaatstelling.

² De premier bood de koning op 14 maart 2017 het ontslag aan van zijn kabinet (i.v.m. de verkiezingen).

³ De verkiezingen vonden plaats op 15 maart 2017. Diezelfde dag werd het kabinet demissionair.

⁴ 15 januari 2021 bood het kabinet-Rutte III ontslag aan.

Kabinet-Rutte III	De verkiezingsperiode	1 februari 2021 ⁵ t/m 14 maart 2021
Kabinet-Rutte III	Gedurende de kabinetsformatie	15 maart 2021 ⁶ t/m 9 januari 2022

Tabel 3.1 Overzicht fases kabinetscyclus

3.4 Databronnen

In dit onderzoek zijn schriftelijke Kamervragen geanalyseerd. Deze Kamervragen zijn de onderzoekseenheden die in deze thesis centraal staan. De schriftelijke Kamervragen zijn gehaald uit de database t.a.v. Kamerstukken van de Tweede Kamer (www.tweedekamer.nl). De Kamervragen in dit onderzoek zijn gebaseerd op een tweetal criteria: relevante tijdsperiode conform de betreffende kabinetsfase en een inhoudelijke match wat inhoudt dat de Kamervraag ingediend moet zijn bij het ministerie van Justitie en Veiligheid.

Op www.tweedekamer.nl zijn de volgende stappen genomen om de Kamervragen op te vragen. Allereerst is gefilterd op het juiste type Kamerstuk: Kamervragen. Een Kamervraag kan vervolgens worden geselecteerd op een specifiek soort, in dit geval is dat een schriftelijke Kamervraag. Op dat moment kunnen de eerder genoemde criteria meegenomen worden in de zoekfunctie. In de algehele zoekbalk wordt de term 'Justitie en Veiligheid' opgenomen, zodat de Kamervragen met betrekking tot het ministerie van Justitie en Veiligheid worden geselecteerd. Tot slot kan de betreffende tijdsperiode geselecteerd worden (vanaf – tot en met). Per kabinet is per fase gekeken naar de Kamervragen die zijn ingediend. Zie voor de precieze tijdsperiodes de voorgaande paragraaf met betrekking tot de operationalisatie van de kabinetscyclus.

Het is van belang om te benadrukken dat de database niet op zo'n manier ingezet kan worden, dat de schriftelijke Kamervragen per ministerie gezocht kunnen worden. Door op de term 'Justitie en Veiligheid' te zoeken kan het voorkomen dat er een Kamervraag wordt geselecteerd die daar inhoudelijk over gaat, maar ingediend is bij een ander ministerie. Mochten dergelijke Kamervragen zijn geselecteerd en tegengekomen worden tijdens het coderen, zullen deze niet gecodeerd worden. De betreffende Kamervraag zal dus worden overgeslagen en de eerstvolgende Kamervraag zal in de analyse worden meegenomen. Wel zal in het resultaten hoofdstuk aan bod komen hoe vaak hier sprake van is geweest.

In totaal levert de onderzoeksperiode 5082 schriftelijke Kamervragen op. Om het onderzoek af te bakenen is er een selectie van onderzoekseenheden gebruikt. Dit wordt ook wel een steekproef genoemd: een selectie uit een populatie van onderzoekseenheden (van Thiel, 2015). Voor een goede statistische analyse volstaat een steekproef van 423 Kamervragen. De steekproef kan op deze manier als representatief beschouwd worden en dat komt de betrouwbaarheid van de resultaten ten goede.

⁵ Dag van kandidaatstelling.

⁶ De verkiezingen vonden plaats op 17 maart 2021. Vanwege de pandemie kon men op een beperkt aantal locaties ook op 15 en 16 maart stemmen.

Kabinet	Fase	Periode	Aantal schriftelijke Kamervragen	Aantal gecodeerde Kamervragen
Kabinet-Rutte II	Reguliere kabinetsperiode	5 november 2012 t/m 29 januari 2017	2693	75
Kabinet-Rutte II	Demissionair kabinet in geval van vroegtijdige aftreding	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Kabinet-Rutte II	De verkiezingsperiode	30 januari 2017 t/m 14 maart 2017	52	52
Kabinet-Rutte II	Gedurende de kabinetsformatie	15 maart 2017 t/m 25 oktober 2017	291	75
Kabinet-Rutte III	Reguliere kabinetsperiode	26 oktober 2017 t/m 14 januari 2021	1536	75
Kabinet-Rutte III	Demissionair kabinet in geval van vroegtijdige aftreding	15 januari 2021 t/m 31 januari 2021	23	23
Kabinet-Rutte III	De verkiezingsperiode	1 februari t/m 14 maart 2021	48	48
Kabinet-Rutte III	Gedurende de kabinetsformatie	15 maart 2021 t/m 9 januari 2022	439	75
Totaal			5082	423

Tabel 3.2 Aantal gecodeerde schriftelijke Kamervragen

De Kamervragen zijn grotendeels willekeurig geselecteerd. Gedurende drie verschillende fases zijn relatief weinig schriftelijke Kamervragen ingediend: de verkiezingsperiode van Kabinet-Rutte II (52 schriftelijke Kamervragen), de demissionaire periode vanwege vroegtijdige aftreding van Kabinet-Rutte III (23 schriftelijke Kamervragen) en de verkiezingsperiode van Kabinet-Rutte III (48 schriftelijke Kamervragen). Om een goede statistische analyse te trekken is het van belang dat al de Kamervragen gedurende die drie fases worden gecodeerd. De andere fases hebben een groter aantal Kamervragen en om in de selectie gelijkheid te creëren worden er per fase 75 Kamervragen gekozen. Om zorg te dragen voor een evenredige spreiding in de periode waar de selectie plaatsvindt wordt het aantal Kamervragen gedeeld door 75, waardoor duidelijk wordt op basis van welk ritme er geselecteerd zal worden. Voor de reguliere kabinetsperiode van Kabinet-Rutte II betekent dit dat elke 1ste Kamervraag van de 36 zal worden gecodeerd. Bij diezelfde periode gedurende Kabinet-Rutte III zal elke 1ste Kamervraag van de 21 gecodeerd worden. Voor de periode gedurende de kabinetsformatie van Kabinet-Rutte II betekent dit dat elke 1ste Kamervraag van de vier gecodeerd zal worden. In geval van Kabinet-Rutte III gedurende diezelfde periode zal elke 1ste Kamervraag van de zes gecodeerd worden.

Fase	Kabinet-Rutte II	Kabinet Rutte III
Reguliere kabinetsperiode	2693 : 75= 35,90 Selectie= elke 1 op 36 Kamervragen	1536 : 75= 20,48 Selectie= elke 1 op 20 Kamervragen
Gedurende de kabinetsformatie	291 : 75= 3,88 Selectie= elke 1 op de 4 Kamervragen	439 : 75 = 5,85 Selectie= elke 1 op 6 Kamervragen

Tabel 3.3 Selectie schriftelijke Kamervragen

Een belangrijke kanttekening betreft dat de fase van de kabinetsformatie zich afspeelt na de verkiezingen. Dat houdt in dat de zetelverdeling van de Tweede Kamer anders is ten opzichte van de andere fases gedurende de betreffende Kabinetsperiode. Praktisch gezien houdt dit het volgende in: wanneer er nog sprake is van Kabinet-Rutte II, aangezien er nog geen nieuw kabinet is, zal gedurende het coderen gebruik worden gemaakt van de zetelverdeling gedurende Kabinet-Rutte III. Om die reden zal gedurende de kabinetsformatie van Kabinet-Rutte III gebruikt worden gemaakt van de zetelverdeling in Kabinet-Rutte IV.

3.5 Betrouwbaarheid en validiteit

Het operationaliseren van de afhankelijke en onafhankelijke variabelen en de gekozen steekproef zijn cruciaal voor de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek en de uiteindelijke conclusies die getrokken worden (van Thiel, 2015). Als blijkt dat de variabelen niet op een legitieme wijze te verbinden zijn aan het theoretische construct of als de steekproef niet representatief blijkt te zijn, kan de geldigheid van het onderzoek in twijfel worden gebracht. Het is dan ook van belang om stil te staan bij de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek.

De betrouwbaarheid van een onderzoek wordt bepaald door de volgende twee componenten: nauwkeurigheid en consistentie waarmee de variabelen worden gemeten. Als deze onderdelen toenemen is het aannemelijker om te stellen dat de onderzoeksbevindingen niet op toeval berusten, maar weldegelijk systematisch zijn (van Thiel, 2015). In gevoel van een toetsend onderzoek kan er bij betrouwbaar onderzoek vanuit gegaan worden dat de op theorie gebaseerde verwachtingen op een correcte wijze zijn getoetst aan de praktijk en daarmee officieel aangenomen of verworpen kunnen worden. Het principe van herhaalbaarheid (replicatie) staat bij betrouwbaarheid centraal, ofwel onder dezelfde omstandigheden zullen dezelfde metingen leiden tot dezelfde bevindingen. In dit onderzoek zijn diverse keuzes gemaakt die de betrouwbaarheid van het onderzoek bevorderen: er is een gedegen steekproef getrokken en alle stappen om tot resultaten te komen zijn helder beschreven en verantwoord in zowel het methodologisch kader als het codeboek.

De validiteit van een onderzoek heeft betrekking op zowel interne als externe validiteit. Interne validiteit gaat over het feit of de onderzoeker daadwerkelijk heeft gemeten wat hij wilde weten. Dit komt neer op de operationalisaties die een correcte weergave bieden van het theoretische construct en een bevestiging van het veronderstelde theoretische verband tussen de onafhankelijke en afhankelijke variabelen (van Thiel, 2015). De externe validiteit gaat in op de generaliseerbaarheid van het onderzoek, ofwel gelden de resultaten ook als er een andere steekproef wordt gebruikt? Een juiste selectie van onderzoekseenheden staat hier dus centraal. In dit onderzoek zijn diverse keuzes gemaakt die de validiteit van het onderzoek bevorderen: alle variabelen zijn nauwkeurig geoperationaliseerd, uitgewerkt in een codeboek en op deze wijze wordt de objectiviteit van de analyse gewaarborgd. Er is in mindere mate sprake van externe validiteit. Het onderzoek gaat specifiek in op de beïnvloeding van de media op politieke agenda van het ministerie van Justitie en veiligheid in relatie tot schriftelijke Kamervragen. Uit de literatuur blijkt dat er een hoge mate van interesse is vanuit de media voor

onderwerpen die betrekking hebben op justitiële en veiligheidszaken. Dit kan betekenen dat de uitkomsten van dit onderzoek niet gelden voor andere ministeries waar er sprake is van geringe media-aandacht.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van de kwantitatieve analyse uiteengezet. Allereerst wordt ingegaan op de afhankelijke variabele, waarna vervolgens de vier hypothesen worden getoetst. De uitwerking zal zich deels richten op een beschrijvende analyse, aangevuld met een statistische analyse op basis van een one-way Anova, een logistische regressieanalyse en een correlatieanalyse. Tot slot worden de resultaten van dit hoofdstuk kort samengevat.

4.1 Hypothesen

In dit onderzoek staan de volgende vier hypothesen centraal:

1. Partijen uit de oppositie zijn gevoeliger voor mediaberichtgeving als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan partijen uit de coalitie.
2. Kleinere politieke partijen laten zich sneller leiden door mediaberichtgeving als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan grotere politieke partijen.
3. Gedrukte media hebben meer invloed op de politieke agenda als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan audiovisuele media.
4. Gedurende de verkiezingsfase wordt er vaker naar media geluisterd als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan in andere fases van de kabinetscyclus.

4.2 Statistische analyse

4.2.1 Afhankelijke variabele

In totaal zijn er 423 schriftelijke Kamervragen geanalyseerd. In onderstaande tabel (zie tabel 1) is uiteengezet hoe vaak er wel en hoe vaak er niet naar de media is verwezen in de 423 schriftelijke Kamervragen. In 81,1% (343 Kamervragen) van de gevallen werd er in de schriftelijke Kamervraag verwezen naar de media. In 18,9% (80 Kamervragen) van de gevallen was dat niet het geval. Er kan gesteld worden dat een ruime meerderheid van Kamerleden verwijzen naar media in de schriftelijke Kamervragen.

Tabel 1. Frequentietabel van verwijzen naar media in schriftelijke Kamervragen

	Frequentie (N)	Percentage
Geen media	80	18,9
Wel media	343	81,1
Totaal	423	100,0

4.2.2 Hypothese 1: oppositie versus coalitie

Uit de literatuur blijkt dat partijen uit de oppositie vaker geneigd zijn om in hun schriftelijke Kamervragen te verwijzen naar de media dan partijen uit de coalitie. In onderstaande tabel (zie tabel 2) is uiteengezet hoe vaak een bepaalde soort partij een schriftelijke Kamervraag heeft ingediend. In dit onderzoek zijn er van de 423 schriftelijke Kamervragen, 268 (63,4%) ingediend door een partij uit de oppositie. 37 schriftelijke Kamervragen zijn ingediend door een combinatie van partijen uit zowel de oppositie als de coalitie. Dit is een behoorlijke minderheid wat neerkomt op 8,7% van het geheel. De overige 118 (27,9%) schriftelijke Kamervragen zijn ingediend door partijen van de coalitie.

Tabel 2. Frequentietabel soort partij

	Frequentie (N)	Percentage
Oppositie	268	63,4
Coalitie	118	27,9
Combinatie	37	8,7
Totaal	423	100,0

Om de hypothese nader te analyseren is er vervolgens gebruik gemaakt van een kruistabel (zie tabel 3). In deze tabel is de afhankelijke variabele afgezet tegenover de betreffende onafhankelijke variabele. Uit deze analyse blijkt dat een ruime meerderheid van 81,7% van de door de oppositie ingediende schriftelijke Kamervragen verwijst naar de media (218 versus 49). Relatief gezien geldt dit met 82,2% tevens voor de door de coalitie ingediende schriftelijke Kamervragen (98 versus 21). In 73% van de gevallen waarbij partijen uit de oppositie en coalitie gezamenlijk een schriftelijke Kamervraag hebben ingediend, wordt verwijzen naar de media (27 versus 10).

Tabel 3. Kruistabel Soort partij afgezet tegen de afhankelijke variabele

			Media		
			Nee	Ja	Totaal
Soort partij	Oppositie	N	49	219	268
		Percentage	18,3%	81,7%	100,0%
	Coalitie	N	21	97	118
		Percentage	17,8%	82,2%	100,0%
	Combinatie	N	10	27	37
		Percentage	27,0%	73,0%	100,0%
Totaal	N	80	343	423	
	Percentage	18,9%	81,1%	100,0%	

Om de hypothese te toetsen is er vervolgens een one-way Anova gedraaid (zie tabel 4). Met een dergelijke analyse wordt in de onafhankelijke variabele (soort partij) getoetst of er sprake is van een significant effect ten opzichte van de afhankelijke variabele. Daarbij wordt er gekeken naar het verschil in de gemiddeldes (mean difference). Uit de analyse blijkt dat er geen sprake is van een significant effect. De hypothese is dan ook niet bewezen.

Tabel 4. One-way Anova

(I) Soort partij	(J) Soort partij	Mean		Sig.	95% Confidence Interval	
		Difference (I-J)	Std. Error		Lower Bound	Upper Bound

Oppositie	Coalitie	-,005	,043	1,000	-,11	,10
	Combinatie	,087	,069	,613	-,08	,25
Coalitie	Oppositie	,005	,043	1,000	-,10	,11
	Combinatie	,092	,074	,637	-,09	,27
Combinatie	Oppositie	-,087	,069	,613	-,25	,08
	Coalitie	-,092	,074	,637	-,27	,09

4.2.3 Hypothese 2: kleinere partijen versus grotere partijen

Uit de literatuur blijkt dat kleinere partijen sneller geneigd zijn om naar media te verwijzen in hun Kamervragen dan grotere partijen. Allereerst is gekeken naar hoe vaak de verschillende partijen alleen of gezamenlijk met andere partijen een Kamervraag hebben ingediend (zie tabel 5). In totaal hebben 524 politieke partijen meewerkt aan het indienen van 423 schriftelijke Kamervragen. In iets meer dan 100 gevallen hebben politieke partijen samengewerkt.

Tabel 5. Frequentietabel van de politieke partijen die een schriftelijke Kamervraag hebben ingediend

	Frequentie (N)	Percentage
CDA	53	10,1
CU	36	6,9
D66	66	12,6
Groep Kuzu/Öztürk	3	,6
GroenLinks	40	7,6
Groep van 1 Haga	1	,2
Lid van Haga	2	,4
Lid Omtzigt	1	,2
PvdA	74	14,1
PvdD	12	2,3
PVV	40	7,6
SGP	15	2,9
SP	109	20,8
VVD	44	8,4
Groep Bontes/van Klaveren	5	1,0
Lid van 1 Kooten-Arissen	1	,2
DENK	6	1,1
FvD	5	1,0
JA21	4	,8

Volt	2	,4
BBB	1	,2
BIJ1	4	,8
Totaal	524	100,0

Vervolgens is gekeken naar hoe vaak een partij met een bepaald aantal zetels een schriftelijke Kamervraag heeft ingediend (tabel 7). Om de hypothese nader te toetsen is er gebruik gemaakt van een logistische regressieanalyse (zie tabel 6). Ofwel, is er een effect van het aantal zetels op het wel of niet verwijzen naar media in de schriftelijke Kamervraag. Op basis van het significantieniveau van 0,395 kan er niet worden vastgesteld of er sprake is van een dergelijk effect. De hypothese is dus niet bewezen.

Tabel 6. Logistische regressieanalyse

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Aantal zetels	-,007	,008	,725	1	,395	,993
	Constant	1,591	,204	60,636	1	<,001	4,907

a. Variable(s) entered on step 1: Aantal zetels.

Tabel 7. Kruistabel Aantal zetels afgezet tegen de afhankelijke variabele

			Media		Totaal
			Nee	Ja	
Aantal zetels	1	N	2	7	9
		Percentage	1,8%	1,7%	1,7%
	2	N	1	11	12
		Percentage	0,9%	2,7%	2,3%
	3	N	2	24	26
		Percentage	1,8%	5,8%	5,0%
	4	N	3	7	10
		Percentage	2,8%	1,7%	1,9%
	5	N	13	31	44
		Percentage	11,9%	7,5%	8,4%
	6	N	1	3	4
		Percentage	0,9%	0,7%	0,8%
	8	N	1	4	5
		Percentage	0,9%	1,0%	1,0%
	9	N	12	48	60
		Percentage	11,0%	11,6%	11,5%
	12	N	5	13	18

	Percentage	4,6%	3,1%	3,4%
13	N	6	9	15
	Percentage	5,5%	2,2%	2,9%
14	N	17	67	84
	Percentage	15,6%	16,1%	16,0%
15	N	14	32	46
	Percentage	12,8%	7,7%	8,8%
17	N	0	6	6
	Percentage	0,0%	1,4%	1,1%
19	N	14	58	72
	Percentage	12,8%	14,0%	13,7%
20	N	3	23	26
	Percentage	2,8%	5,5%	5,0%
24	N	3	8	11
	Percentage	2,8%	1,9%	2,1%
32	N	3	12	15
	Percentage	2,8%	2,9%	2,9%
33	N	0	14	14
	Percentage	0,0%	3,4%	2,7%
34	N	3	6	9
	Percentage	2,8%	1,4%	1,7%
35	N	0	2	2
	Percentage	0,0%	0,5%	0,4%
36	N	5	17	22
	Percentage	4,6%	4,1%	4,2%
38	N	1	7	8
	Percentage	0,9%	1,7%	1,5%
40	N	0	2	2
	Percentage	0,0%	0,5%	0,4%
41	N	0	4	4
	Percentage	0,0%	1,0%	0,8%
Totaal	N	109	415	524
	Percentage	100,0%	100,0%	100,0%

Eerder is al aangegeven dat om meer inzicht te krijgen in het effect van het aantal zetels het zaak is om de partijen te categoriseren in kleine partijen, middelgrote partijen en grote partijen. Met als basis de Regeling financiële ondersteuning fracties Tweede Kamer 2014 (wetten.overheid.nl, z.d.) is het volgende onderscheid te maken:

- Klein= ≤5 zetels
- Gemiddeld= ≥6 - <11 zetels
- Groot= ≥11 zetels

De hypothese kan niet worden bewezen, aangezien er geen sprake is van een significant effect. Wel kan gesteld worden dat grotere partijen relatief vaker een schriftelijke Kamervraag indienen ten opzichte van kleine en gemiddelde partijen (zie tabel 8). Groote partijen hebben in totaal in 67,56% van de gevallen een schriftelijke Kamervraag ingediend. Kleine en gemiddelde partijen trekken daarin nagenoeg gelijk op met respectievelijk 19,37% en 13,17%.

Tabel 8. Kruistabel Groote partij afgezet tegen de afhankelijke variabele

			Media		Totaal
			Nee	Ja	
Groote partij	Klein	N	21	80	101
		Percentage	19,27%	19,28%	19,37%
	Gemiddeld	N	14	55	69
		Percentage	12,84%	13,25%	13,17%
	Groot	N	74	280	354
		Percentage	67,89%	67,47%	67,56%
Totaal	N		109	415	524
	Percentage		100,0%	100,0%	100,0%

4.2.4 Hypothese 3: Gedrukte media versus audiovisuele media

Uit de literatuur blijkt dat de politieke agenda vaker wordt beïnvloedt door gedrukte media dan door audiovisuele media. Er zijn drie categorieën waar in een schriftelijke Kamervraag naar verwezen kan worden:

- Gedrukte pers
- Audiovisuele media (radio- of televisie-uitzendingen)
- Online media

Uit onderstaande frequentietabel blijkt inderdaad dat er relatief vaker naar een krant wordt verwezen dan naar andere media. In bijna de helft van alle schriftelijke Kamervragen wordt verwijzen naar gedrukte pers (45,6%). In slechts 19 gevallen (4,5%) wordt er verwezen naar audiovisuele media zoals televisie of radio. In bijna een derde van de gevallen wordt er verwezen naar online media (31%).

Tabel 9. Frequentietabel soort media

		Frequentie (N)	Percentage
Soort media	Geen media	80	18,9
	Gedrukte pers	193	45,6
	Audiovisuele media	19	4,5
	Online media	131	31,0
	Totaal	423	100,0

Op basis van deze categorisering is het niet mogelijk om een one-way Anova of logistische regressieanalyse uit te voeren. Om die reden is er voor gekozen om een correlatieanalyse uit te voeren. Uit de analyse blijkt dat er in alle drie de gevallen sprake is van een significant effect, hoewel het significantieniveau bij de audiovisuele media relatief minder hoog is. Hoogstwaarschijnlijk komt dit door de beperkte gegevens die in de analyse meegenomen konden worden (N=19). In geval van de gedrukte media kan er gesproken worden van een relatief sterke correlatie met de afhankelijke variabele (0,442). De hypothese is getoetst en bewezen.

Tabel 10. Correlatieanalyse soort media

			Media (afhankelijk ke variabele)
Spearman's rho	Media (afhankelijke variabele)	Correlatiecoëfficiënt	1,000
		Sig. (2-tailed)	.
		N	423
	Gedrukte Media	Correlatiecoëfficiënt	,442**
		Sig. (2-tailed)	<,001
		N	423
	Online Media	Correlatiecoëfficiënt	,323**
		Sig. (2-tailed)	<,001
		N	423
	Audiovisuele Media	Correlatiecoëfficiënt	,105*
		Sig. (2-tailed)	,031
		N	423

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

4.2.5 Hypothese 4: verkiezingsfase versus overige fases

Uit de literatuur blijkt dat de politieke agenda zich meer laat leiden door alle media-aandacht tijdens de verkiezingsperiode dan gedurende de andere drie fases in de kabinetscyclus. Om tot een steekproef te komen is er op voorhand (zie hoofdstuk 3) al vastgesteld hoeveel schriftelijke Kamervragen er per fase worden geanalyseerd. Omdat er naar twee kabinetten is gekeken, komt elke fase van een kabinetscyclus (zoals een reguliere kabinetsperiode) twee maal voor. Tabel 11 laat zien hoeveel Kamervragen er per type fasen zijn gecodeerd. Een terugblik naar de vastgestelde frequenties laat het volgende zien:

Tabel 11. Frequentietabel gedodeerde schriftelijke Kamervragen per fases in kabinetscyclus

	Frequentie (N)
Regulier (Kabinet-Rutte II en Kabinet-Rutte III)	150

Demissionair (Kabinet-Rutte II en Kabinet-Rutte III)	23
Verkiezingsperiode (Kabinet-Rutte II en Kabinet-Rutte III)	100
Kabinetsformatie (Kabinet-Rutte II en Kabinet-Rutte III)	150
Totaal	423

Om de hypothese te toetsen is er een one-way Anova uitgevoerd over de onafhankelijke variabele 'fases per cyclus per kabinet' (zie tabel 12). Met deze toets wordt in de onafhankelijke variabele getoetst of er sprake is van een significant effect ten opzichte van de afhankelijke variabele. Daarbij wordt er gekeken naar het verschil in de gemiddelden (mean difference). De verschillen tussen het aantal ingediende schriftelijke Kamervragen (zie tabel 11) worden aan de hand van deze toets irrelevant. De resultaten van de one-way Anova kunnen dus relatief gezien tegen elkaar afgezet worden.

In de analyse vallen een tweetal zaken op. Het eerste opvallende is te zien als je de verkiezingsperiode Rutte-II afzet tegen de kabinetsformatie Rutte-II ($p=0,065$). Percentueel bekeken (zie tabel 13) is te zien dat gedurende de verkiezingsperiode Rutte-II in 9,2% van de gevallen de media wordt genoemd in een schriftelijke Kamervraag. Gedurende de kabinetsformatie Rutte-II komt dit neer op 20,5%. Met een significantieniveau van 0,065 (borderline significant) kan worden gesteld dat in de kabinetsformatie Rutte-II het effect van de media groter is dan in verkiezingsperiode Rutte-II.

De tweede opvallende uitkomst is te zien bij de vergelijking tussen de kabinetsformatie Rutte-II en de demissionaire periode Rutte-III ($p=0,084$). Percentueel bekeken (zie tabel 13) is te zien dat gedurende de kabinetsformatie Rutte-II in 20,5% van de gevallen de media wordt genoemd in een schriftelijke Kamervraag. Gedurende de demissionaire periode Rutte-III komt dit neer op 3,9%. Met een significantieniveau van 0,084 (borderline significant) kan worden gesteld dat in de kabinetsformatie Rutte-II het effect van de media groter is dan in demissionaire periode Rutte-II.

De hypothese stelt dat gedurende de verkiezingsperiode er vaker naar de media wordt verwezen dan in de andere drie fases van de kabinetscyclus. Aangezien elke fase een andere tijdsperiode heeft en dus een ander aantal ingediende schriftelijke Kamervragen, biedt de procentuele analyse (zie tabel 13) geen volwaardig antwoord. Uit de one-way Anova zijn er slechts twee significante resultaten gekomen. In beide gevallen is aangetoond dat de fase kabinetsformatie een sterker verband heeft met de afhankelijke variabele dan de andere fases. Er kan dus gesteld worden dat er juist gedurende de kabinetsformatie vaker naar de media wordt verwezen dan in de andere fases van de kabinetscyclus. Daarmee is de originele hypothese verworpen.

Tabel 12. One-way Anova

(I) Fase in cyclus per kabinet	(J) Fase in cyclus per kabinet	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Reguliere periode Rutte-II	Verkiezingsperio de Rutte-II	,075	,070	1,000	-,14	,29

	Kabinetsformatie Rutte-II	-,133	,063	,758	-,33	,06
	Reguliere periode Rutte-III	-,053	,063	1,000	-,25	,14
	Demissionaire periode Rutte-III	,134	,093	1,000	-,15	,42
	Verkiezingsperiode Rutte-III	-,047	,072	1,000	-,27	,17
	Kabinetsformatie Rutte-III	-,013	,063	1,000	-,21	,18
Verkiezingsperiode Rutte-II	Reguliere periode Rutte-II	-,075	,070	1,000	-,29	,14
	Kabinetsformatie Rutte-II	-,208	,070	,065	-,42	,01
	Reguliere periode Rutte-III	-,128	,070	1,000	-,34	,09
	Demissionaire periode Rutte-III	,059	,097	1,000	-,24	,36
	Verkiezingsperiode Rutte-III	-,122	,078	1,000	-,36	,12
	Kabinetsformatie Rutte-III	-,088	,070	1,000	-,30	,13
Kabinetsformatie Rutte-II	Reguliere periode Rutte-II	,133	,063	,758	-,06	,33
	Verkiezingsperiode Rutte-II	,208	,070	,065	-,01	,42
	Reguliere periode Rutte-III	,080	,063	1,000	-,11	,27
	Demissionaire periode Rutte-III	,268	,093	,084	-,02	,55
	Verkiezingsperiode Rutte-III	,087	,072	1,000	-,13	,31
	Kabinetsformatie Rutte-III	,120	,063	1,000	-,07	,31
Reguliere periode Rutte-III	Reguliere periode Rutte-II	,053	,063	1,000	-,14	,25
	Verkiezingsperiode Rutte-II	,128	,070	1,000	-,09	,34
	Kabinetsformatie Rutte-II	-,080	,063	1,000	-,27	,11
	Demissionaire periode Rutte-III	,188	,093	,905	-,10	,47

	Verkiezingsperio de Rutte-III	,007	,072	1,000	-,21	,23
	Kabinetsformatie Rutte-III	,040	,063	1,000	-,15	,23
Demissionaire periode Rutte-III	Reguliere periode Rutte-II	-,134	,093	1,000	-,42	,15
	Verkiezingsperio de Rutte-II	-,059	,097	1,000	-,36	,24
	Kabinetsformatie Rutte-II	-,268	,093	,084	-,55	,02
	Reguliere periode Rutte-III	-,188	,093	,905	-,47	,10
	Verkiezingsperio de Rutte-III	-,181	,098	1,000	-,48	,12
	Kabinetsformatie Rutte-III	-,148	,093	1,000	-,43	,14
Verkiezingsperiode Rutte-III	Reguliere periode Rutte-II	,047	,072	1,000	-,17	,27
	Verkiezingsperio de Rutte-II	,122	,078	1,000	-,12	,36
	Kabinetsformatie Rutte-II	-,087	,072	1,000	-,31	,13
	Reguliere periode Rutte-III	-,007	,072	1,000	-,23	,21
	Demissionaire periode Rutte-III	,181	,098	1,000	-,12	,48
	Kabinetsformatie Rutte-III	,033	,072	1,000	-,19	,25
Kabinetsformatie Rutte-III	Reguliere periode Rutte-II	,013	,063	1,000	-,18	,21
	Verkiezingsperio de Rutte-II	,088	,070	1,000	-,13	,30
	Kabinetsformatie Rutte-II	-,120	,063	1,000	-,31	,07
	Reguliere periode Rutte-III	-,040	,063	1,000	-,23	,15
	Demissionaire periode Rutte-III	,148	,093	1,000	-,14	,43
	Verkiezingsperio de Rutte-III	-,033	,072	1,000	-,25	,19

Tabel 13. Kruistabel Fase in cyclus per kabinet afgezet tegen de afhankelijke variabele

			Media		Totaal
			Nee	Ja	
Fase in cyclus per kabinet	Reguliere periode Rutte-II	N	19	68	87
		Percentage	17,4%	16,4%	16,6%
	Verkiezingsperiode Rutte-II	N	23	38	61
		Percentage	21,1%	9,2%	11,7%
	Kabinetsformatie Rutte-II	N	6	85	91
		Percentage	5,5%	20,5%	17,4%
	Reguliere periode Rutte-III	N	14	84	98
		Percentage	12,8%	20,3%	18,7%
	Demissionaire periode Rutte-III	N	10	16	26
		Percentage	9,2%	3,9%	5,0%
	Verkiezingsperiode Rutte-III	N	12	53	65
		Percentage	11,0%	12,8%	12,4%
	Kabinetsformatie Rutte-III	N	25	70	95
		Percentage	22,9%	16,9%	18,2%
Totaal	N		109	414	523
	Percentage		100,0%	100,0%	100,0%

4.3 Resumé

In totaal zijn er een viertal hypotheses getoetst. De eerste hypothese stelt dat oppositiepartijen gevoeliger zijn voor mediaberichtgeving als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan coalitiepartijen. Deze hypothese is niet bewezen. Wel is gebleken in dit onderzoek dat oppositiepartijen vaker een schriftelijke Kamervraag indienen dan een coalitiepartij. De tweede hypothese stelt dat kleinere politieke partijen zich sneller laten leiden door mediaberichtgeving als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan grotere politieke partijen. Ook deze hypothese is niet bewezen. Wel lijkt het erop dat grote partijen relatief vaker überhaupt een schriftelijke Kamervraag indienen. De derde hypothese stelt dat gedrukte media meer invloed heeft op de politieke agenda als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan audiovisuele media. In het geval van alle drie de categorieën was er sprake van een significant effect, maar in geval van de gedrukte media was het effect het sterkst. De hypothese is dan ook bewezen. De vierde hypothese stelt dat er

gedurende de verkiezingsfase vaker naar de media wordt geluisterd als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan in andere fases van de kabinetscyclus. Echter, er is geen significant effect gemeten die deze hypothese bewijst. In tegendeel, in twee instanties, is er een significant effect gemeten waaruit blijkt dat er een positief verband is tussen de fase gedurende de kabinetsformatie en de mate waarop er naar de media wordt verwezen in de schriftelijke Kamervragen.

5. Conclusie en reflectie

In dit hoofdstuk wordt de conclusie van het onderzoek besproken. Allereerst wordt de aanleiding voor dit onderzoek besproken, de resultaten van de hypothesen worden aangehaald en vervolgens zal er een antwoord gegeven worden op de hoofdvraag. Daaropvolgend zal de discussie aan bod komen: er zal worden gereflecteerd op de gebruikte theorie en gemaakte keuzes in relatie tot de methodologie.

5.1 Conclusie

Tot op de dag van vandaag benutten Kamerleden berichten uit de media als aanleiding voor het plaatsen van het onderwerp op de politieke agenda aan de hand van het stellen van schriftelijke Kamervragen. De politieke en media agenda's zijn niet oneindig. De overheid heeft een limiet wat betreft onderwerpen die behandeld kunnen worden en de media hebben zich te houden aan een maximaal aantal pagina's per onderwerp of een aantal minuten per uitzending (Resodihardjo, 2021). Dat houdt in dat het van belang is voor actoren om onderwerpen op dergelijke felbegeerde agenda's te plaatsen. Er is ook sprake van een wisselwerking, waarbij politici en media elkaars agenda gebruiken om hun eigen doelen te bereiken en de publieke agenda te beïnvloeden (Lycãriao & Sampaio, 2016). Wetenschappers zijn echter verdeeld over de mate waarop de media invloed hebben op de politieke agenda (Walgrave et al., 2008).

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de invloed van de media op de politieke agenda door het analyseren van schriftelijke Kamervragen gericht aan het ministerie van Justitie en Veiligheid in relatie tot de kabinetscyclus. Om het doel te bereiken is de volgende hoofdvraag geformuleerd:

- In hoeverre is er sprake van invloed vanuit de media op de politieke agenda op het gebied van schriftelijke Kamervragen gesteld aan het ministerie van Justitie en Veiligheid in relatie tot de kabinetscyclus?

Om tot beantwoording van de hoofdvraag te komen zijn op basis van de literatuur de volgende vier hypothesen geformuleerd:

1. Partijen uit de oppositie zijn gevoeliger voor mediaberichtgeving als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan partijen uit de coalitie.
2. Kleinere politieke laten zich sneller leiden door mediaberichtgeving als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan grotere politieke partijen.
3. Gedrukte media hebben meer invloed op de politieke agenda als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan audiovisuele media.
4. Gedurende de verkiezingsfase wordt er vaker naar media geluisterd als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan in andere fases van de kabinetscyclus.

Allereerst heeft er een operationalisatie van de variabelen plaatsgevonden, vervolgens zijn de hypothesen getoetst en uiteindelijk bewezen of verworpen door te kijken naar schriftelijke Kamervragen gedurende Rutte-II en Rutte-III. Dit is nader geconcretiseerd aan de hand van de kabinetscyclus waar wordt gesteld dat een kabinetsperiode opgedeeld kan worden in een viertal fases: de reguliere kabinetsperiode, de demissionaire kabinetsperiode, de verkiezingsfase en de fase gedurende de kabinetsformatie. In totaal zijn er 423 schriftelijke Kamervragen gecodeerd. In onderstaande tabel is weergegeven hoeveel schriftelijke Kamervragen er per fase zijn gecodeerd.

In het volgende onderdeel wordt de wijze waarop de hypothese is onderzocht en de uiteindelijke conclusie uiteengezet.

Kabinet	Fase	Periode	Aantal schriftelijke Kamervragen	Aantal gecodeerde Kamervragen
Kabinet-Rutte II	Reguliere kabinetsperiode	5 november 2012 t/m 29 januari 2017	2693	75
Kabinet-Rutte II	Demissionair kabinet in geval van vroegtijdige aftreding	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Kabinet-Rutte II	De verkiezingsperiode	30 januari 2017 t/m 14 maart 2017	52	52
Kabinet-Rutte II	Gedurende de kabinetsformatie	15 maart 2017 t/m 25 oktober 2017	291	75
Kabinet-Rutte III	Reguliere kabinetsperiode	26 oktober 2017 t/m 14 januari 2021	1536	75
Kabinet-Rutte III	Demissionair kabinet in geval van vroegtijdige aftreding	15 januari 2021 t/m 31 januari 2021	23	23
Kabinet-Rutte III	De verkiezingsperiode	1 februari t/m 14 maart 2021	48	48
Kabinet-Rutte III	Gedurende de kabinetsformatie	15 maart 2021 t/m 9 januari 2022	439	75
Totaal			5082	423

Tabel 5.1 Aantal gecodeerde schriftelijke Kamervragen

Hypothese 1: oppositie versus coalitie [type partij]

De Tweede Kamer is op te delen in coalitiepartijen en oppositiepartijen. Op basis van literatuur stelt deze hypothese dat oppositiepartijen gevoeliger zijn voor mediaberichten dan coalitiepartijen. Een schriftelijke Kamervraag wordt ingediend door één of meerdere Kamerleden. Om het type partij vast te stellen zijn de indieners van de schriftelijke Kamervraag geanalyseerd. Elke fractie heeft een codering toegekend gekregen afhankelijk van het feit of zij een oppositiepartij of een coalitiepartij zijn. In geval van meerdere indieners zowel uit een coalitiepartij als een oppositiepartij, dan is daar een aparte code aan toegekend geworden.

In een onderzoeksgroep van N=423 zijn 268 schriftelijke Kamervragen ingediend door oppositiepartijen, 118 door coalitiepartijen en 37 door een combinatie van oppositie- en coalitiepartijen. Vervolgens is er gekeken naar de mate van schriftelijke Kamervragen waarbij wordt verwezen naar een nieuwsbericht. Uit die analyse blijkt dat een ruime meerderheid van 81,7% van de door de oppositie ingediende schriftelijke Kamervragen verwijst naar de media (218 versus 49). Relatief gezien geldt dit met 82,2% tevens voor de door de coalitie ingediende schriftelijke

Kamervragen (98 versus 21). In 73% van de gevallen waarbij partijen uit de oppositie en coalitie gezamenlijk een schriftelijke Kamervraag hebben ingediend, wordt verwezen naar de media (27 versus 10). De hypothese is vervolgens getoetst aan de hand van een one-way Anova waaruit blijkt dat er geen sprake is van een significant effect. De hypothese is dan ook **niet bewezen**.

Hypothese 2: kleinere partijen versus grotere partijen [omvang partij]

Hoe meer stemmen, hoe meer zetels een partij krijgt in de Tweede Kamer. In totaal zijn er 150 zetels te verdelen. De hypothese stelt dat een kleinere politieke partij zich relatief vaker laat beïnvloeden door de media dan een grotere politieke partij. Alle politieke partijen krijgen een code toegekend die overeenkomt met het aantal zetels dat zij hebben in de Tweede Kamer. Het hoogst aantal zetels, gekeken naar de twee Kabinetten, is de VVD met 41 zetels in Kabinet-Rutte II. De codering loopt dan ook vanaf 1 tot en met 41. De Regeling financiële ondersteuning fracties Tweede Kamer 2014 bepaalt de financiële bijdrage van de fractie op basis van de grootte van de fractie en is aangehouden om de is aangehouden om de volgende categorisering door te voeren:

- Kleine partij = ≤ 5
- Gemiddelde partij = $\geq 6 - < 11$
- Grote partij = ≥ 11

In totaal hebben 524 politieke partijen meewerkt aan het indienen van 423 schriftelijke Kamervragen. In iets meer dan 100 gevallen hebben politieke partijen samengewerkt. Om de hypothese nader te toetsen is er gebruik gemaakt van een logistische regressieanalyse. Op basis van het significantieniveau van 0,395 kan er niet worden vastgesteld of er sprake is van een dergelijk effect. De hypothese is dus **niet bewezen**. Wel kan gesteld worden dat grotere partijen relatief vaker een schriftelijke Kamervraag indienen ten opzichte van kleine en gemiddelde partijen. Grote partijen hebben in totaal in 67,56% van de gevallen een schriftelijke Kamervraag ingediend. Kleine en gemiddelde partijen trekken daarin nagenoeg gelijk op met respectievelijk 19,37% en 13,17%.

Hypothese 3: gedrukte media versus audiovisuele media [soort media]

In dit onderzoek staat klassieke massamedia centraal: gedrukte pers, radio en televisie. Dit laat onverlet dat er door Kamerleden naar online media kan worden verwezen; daar werd tijdens het coderen rekening mee gehouden. In de schriftelijke Kamervraag wordt benoemd welk mediabericht de aanleiding is geweest voor het stellen van de vraag. Daaruit kan het type media worden afgeleid. De hypothese stelt dat gedrukte media meer invloed heeft op de politieke agenda dan audiovisuele media.

In bijna de helft van alle schriftelijke Kamervragen wordt verwijzen naar gedrukte pers (45,6%). In slechts 19 gevallen (4,5%) wordt er verwezen naar audiovisuele media zoals televisie of radio. In bijna een derde van de gevallen wordt er verwezen naar online media (31%). Om de hypothese nader te toetsen is een correlatieanalyse uitgevoerd, waaruit blijkt dat in alle drie de gevallen sprake is van een significant effect. Relatief gezien is de sterkste correlatie te zien bij gedrukte media (een correlatiecoëfficiënt van 0,442 bij een α van 0.01). De hypothese is **bewezen**.

Hypothese 4: verkiezingsfase versus overige fases [fases]

In dit onderzoek wordt een kabinetscyclus opgedeeld in de volgende vier fases:

- Reguliere kabinetsperiode
- Demissionair kabinet in geval van vroegtijdige aftreding
- De verkiezingsperiode
- De kabinetsformatie

De hypothese stelt dat gedurende de verkiezingsfase er vaker wordt geluisterd naar de media dan gedurende andere fases van de kabinetscyclus. De analyse heeft slechts een tweetal significante resultaten geboden: een significantieniveau van 0,065 (borderline significant) in relatie tot de fase gedurende de kabinetsformatie van Rutte-II versus de verkiezingsperiode van Rutte-II en een significantieniveau van 0,084 (borderline significant) in relatie tot de fase gedurende de kabinetsformatie van Rutte-II versus de demissionaire periode van Rutte-II. Deze twee gevallen tonen een positief verband tussen de fase gedurende de kabinetsperiode en de mate waarop er naar de media wordt verwezen in de schriftelijke Kamervragen, in tegenstelling tot een positief verband gedurende de verkiezingsfase (conform hypothese). Er kan dus gesteld worden dat er juist gedurende de kabinetsformatie vaker naar de media wordt verwezen dan in de andere fases van de kabinetscyclus. Daarmee is de originele hypothese **verworpen**.

Hoofdvraag

Er kan worden gesteld dat er sprake is van invloed vanuit de media op de politieke agenda op het gebied van schriftelijke Kamervragen gesteld aan het ministerie van Justitie en Veiligheid. Dit blijkt uit het gegeven dat in 81,1% van de gevallen in een schriftelijke Kamervraag wordt verwezen naar de media. Er is dus sprake van beïnvloeding, maar de mate van beïnvloeding is volgens de getoetste hypothesen slechts beperkt te verklaren: het type partij heeft geen significant effect en de omvang van de partij heeft geen significant effect. Wel is er een significant effect als het gaat om het soort media en lijkt de periode gedurende de kabinetsformatie een significant effect te hebben t.o.v. de verkiezingsperiode. Deze uitkomsten geven mogelijkheden voor toekomstig onderzoek om nader te kunnen identificeren waar de mate van beïnvloeding op gebaseerd is.

5.2 Reflectie

In deze paragraaf wordt gereflecteerd op het uitgevoerde onderzoek. Allereerst zal er worden gereflecteerd op de theorie die is gekozen in dit onderzoek. Er zal worden gekeken naar de mate waarop de literatuur bruikbaar is geweest. Vervolgens zal er worden gereflecteerd op het methodologisch kader in dit onderzoek. De focus zal komen te liggen op de operationalisatie van de variabelen. In aanvulling op de reflectie zal er perspectief worden geboden voor vervolgonderzoek.

5.2.1 Theoretische reflectie

In dit onderzoek staat de theorie van agendavorming centraal, een theorie waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen drie verschillende soorten agenda's: de publieke agenda, de media agenda en de politieke agenda. In dit onderzoek zijn een viertal hypothesen geformuleerd en getoetst. Een van de hypothesen stelt dat gedrukte media meer invloed heeft op de politieke agenda dan audiovisuele media (Walgrave et al., 2008). Gedrukte media, zoals kranten, zijn vaak in staat om een verdiepingsslag te bewerkstelligen, ten opzichte van een nieuwsbericht op de radio of televisie. Daarbij hebben kranten vaker een betrouwbaarder imago en zijn Kamerleden sneller geneigd om zo'n soort bron te benutten. Tot slot wordt er verondersteld dat kranten relatief gemakkelijker te verwerken zijn voor politici en daarom worden zij persoonlijk meer beïnvloedt door een krant. Echter, door onderscheid te maken tussen gedrukte media en audiovisuele media wordt de rol van online media niet voldoende erkend. Anno 2022 zijn er talloze online nieuwsbronnen en journalistieke platforms en sociale mediakanalen die tegenwoordig veelvuldig worden gebruikt als (legitieme) bron door burgers, maar dus ook Kamerleden. Uit dit onderzoek is gebleken dat in 31% van de gevallen wordt verwezen naar online media. Een groot deel blijkt te komen door verwijzingen naar de nieuwsplatformen van NOS en NU.nl. Dit betekent dat de manier waarop media wordt gecategoriseerd in het werk van Walgrave et al. (2008) (audiovisuele media en gedrukte pers) achterhaald is en aangevuld dient te worden met online nieuwsbronnen/journalistieke platforms.

5.2.2 Methodologische reflectie

Er is een kwantitatief onderzoek van schriftelijke Kamervragen uitgevoerd om de mate van invloed van de media op de politieke agenda te achterhalen. In dit onderzoek is er een categorisering aangebracht in het soort media waarnaar verwezen wordt in een schriftelijke Kamervraag: Gedrukte media, audiovisuele media en online media. Een verwijzing in een schriftelijke Kamervraag wordt onder andere herkend door in Kamervragen expliciet de nieuwsbron te vermelden en de referentie op te nemen in een voetnoot. Twee elementen maken dat deze operationalisatie niet volledig betrouwbaar uitgevoerd kon worden:

1. In een schriftelijke Kamervraag wordt veelal verwezen naar een nieuwsbron aan de hand van het opnemen van een link in de voetnoot. Verwijzingen in relatie tot kranten (ofwel gedrukte media) worden vaak ook aan de hand van een link in de voetnoot opgenomen. Er is dus niet met zekerheid te zeggen of de politicus het artikel in een fysieke krant heeft gelezen en vervolgens de referentie aan de hand van een link heeft verwerkt of dat de online versie de oorspronkelijke bron was.
2. Het is niet met zekerheid te achterhalen op welke wijze de politicus in aanraking is gekomen met de nieuwsbron. Conform de theorie wordt de politieke agenda beïnvloedt door de media. In de praktijk is het echter aannemelijk om te veronderstellen dat politici op zoek gaan naar mediabronnen om meer kracht te zetten achter hun Kamervraag. Er kunnen dus vraagtekens gezet worden bij de precieze richting van de beïnvloeding.

Om de risico's in bovenstaande elementen te mitigeren is het een mogelijkheid om het kwantitatieve onderzoek aan te vullen met interviews. Door het gesprek te voeren met de indieners van de schriftelijke Kamervraag kan worden achterhaald met welke intentie er is verwezen naar de gebruikte mediabron. Tot slot is het van belang om te benoemen dat in dit onderzoek de focus lag op de politieke agenda op basis van schriftelijke Kamervragen. De politieke agenda bestaat echter uit meerdere onderdelen, zoals mondelinge Kamervragen en daadwerkelijke besluitvorming in de vorm van wet- en regelgeving. De scope van dit onderzoek biedt mogelijkheden om toekomstig onderzoek uit te voeren om een vollediger beeld te krijgen van de mate van invloed van de media op de politieke agenda.

Tot slot een reflectie in relatie tot het coderen van het soort media. Voorafgaand aan het coderen was vastgesteld dat er een onderscheid gemaakt zou worden tussen gedrukte pers, audiovisuele media en online media. Op dat moment was nog niet duidelijk naar welke precieze media er verwezen zou worden, dat werd pas helder bij het bestuderen van de schriftelijke Kamervragen. Gedurende dit proces is aanvankelijk berichtgeving vanuit de NOS (niet de uitzendingen) geschaard onder gedrukte pers. Dit gebeurde grotendeels onbewust, niet vanuit de overtuiging dat de NOS gedrukte pers was, maar vanuit de overtuiging dat de NOS een hoge mate van legitimiteit met zich meebracht en dat dat op gelijke voet stond met gedrukte pers. Na het ontdekken van verwijzingen naar vele andere online mediabronnen is uiteindelijk geconcludeerd dat berichtgeving op de website of app van de NOS ook gecategoriseerd zou moeten worden als een online mediabron. Dat neemt niet weg dat er vaak nog een groot verschil zit in de mate van legitimiteit tussen berichtgeving vanuit de NOS en andere obscuurdere online nieuwsberichten. Ook dit bevestigt de constatering dat de theorie van Walgrave et al. (2008) achterhaald is en aangevuld dient te worden.

Literatuurlijst

Aanhangsel Handelingen II, 2018Z16328. (2018, 19 september). Overheid.nl. Geraadpleegd op 10 mei 2022, van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kv-tk-2018Z16328.html>

Aanhangsel Handelingen II, 2021Z07090. (2021, 28 april). Overheid.nl. Geraadpleegd op 27 juni 2022, van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kv-tk-2021Z07090.html>

Andeweg, R. B., & Thomassen, J. J. A. (2011). *Democratie doorgelicht: Het functioneren van de Nederlandse democratie*. Leiden Univ. Press.

Araral, E. (Red.). (2013). *Routledge handbook of public policy*. Routledge.

Cobb, R. W., & Elder, C. D. (1971). The Politics of Agenda-Building: An Alternative Perspective for Modern Democratic Theory. *The Journal of Politics*, 33(4), 892–915.
<https://doi.org/10.2307/2128415>

Cohen, B. C. (2015). *Press and foreign policy* (Vol. 2321). Princeton university press.

Damstra, A. (2020). De media als spelverdeler: Over partijen, issues en eigenaarschap. *Socialisme en Democratie*, 77(3), 42-49.

Dearing, J. W., & Rogers, E. M. (1996). *Agenda-setting* (Vol. 6). Sage.

Driessen, C., & Meeus, J. (2021). Criminelen infiltreren in rederijen in de Rotterdamse haven. *de NRC*. Geraadpleegd op 27 juni, van <https://www.nrc.nl/nieuws/2021/04/25/criminelen-infiltreren-in-rederijen-a4041291>

Frederik, J. (2020, 13 november). Tienduizenden gedupeerden, maar geen daders: zo ontstond de tragedie achter de toeslagenaffaire. *De Correspondent*. Geraadpleegd op 10 mei 2022, van <https://decorrespondent.nl/10628/tienduizenden-gedupeerden-maar-geen-daders-zo-ontstond-de-tragedie-achter-de-toeslagenaffaire/639394285772-bed98f31>

Green-Pedersen, C., & Stubager, R. (2010). The Political Conditionality of Mass Media Influence: When Do Parties Follow Mass Media Attention? *British Journal of Political Science*, 40(3), 663–677.
<https://doi.org/10.1017/S0007123410000037>

Kleinnijenhuis, J. (2018, 4 september). Belastingdienst werkte ouders die recht hadden op kinderopvangtoeslag bewust tegen. *Trouw*. Geraadpleegd op 10 mei 2022, van <https://www.trouw.nl/nieuws/belastingdienst-werkte-ouders-die-recht-hadden-op-kinderopvangtoeslag-bewust-tegen~bf13daf9/>

Lycarião, D., & Sampaio, R. C. (2016). Setting the public agenda in the digital communication age. *Brazilian journalism research*, 12(2), 30-53.

Midtbø, T., Walgrave, S., Van Aelst, P., & Christensen, D. A. (2014). Do the Media Set the Agenda of Parliament or Is It the Other Way Around? Agenda Interactions between MPs and Mass Media. In K. Deschouwer & S. Depauw (Red.), *Representing the People* (pp. 188–208). Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199684533.003.0009>

Muller, E. R. (Red.). (2010). *Criminaliteit en criminaliteitsbestrijding in Nederland*. Kluwer.

Resodihardjo, S. L. (2021). The agenda-setting process and crises: toward a conceptual framework. In *Oxford Research Encyclopedia of Politics*.

- Rogers, E., & Dearing, J. (1988). Agenda-Setting Research: Where Has It Been, Where Is It Going? *Annals of the International Communication Association*, 11(1), 555–594.
<https://doi.org/10.1080/23808985.1988.11678708>
- Sevenans, J. (2018). How mass media attract political elites' attention. *European Journal of Political Research*, 57(1), 153–170. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12220>
- Soroka, Stuart N. (2002). Agenda-setting dynamics in Canada. Vancouver, British Columbia, Canada: UBC Press.
- Swanborn, P. G. (1981). *Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*. Meppel: Boom.
- Tieleman, Y. (2019, 15 juli). Tientallen foute agenten geschorst. *Algemeen Dagblad*. Geraadpleegd op 10 mei 2022, van <https://www.ad.nl/binnenland/tientallen-foute-agenten-geschorst~a5f7154f/>
- Van Aelst, P., Belchior, A. M., Merle, P., & Santana-Pereira, J. (2020). Introduction: Mass media effects and the political agenda: Assessing its scope and conditions. *The Agenda Setting Journal*, 4(1), 3–16. <https://doi.org/10.1075/asj.00005.int>
- van der Plicht, J. (2020, 4 december). *Meerdere OMT-leden bedreigd en thuis opgezocht*. Nu.nl Geraadpleegd op 27 juni 2022, van <https://www.nu.nl/coronavirus/6094245/meerdere-omt-leden-bedreigd-en-thuis-opgezocht.html>
- van Thiel, S. (2015). *Bestuurskundig onderzoek: Een methodologische inleiding*. Bussum: Coutinho.
- Verhouding Tweede Kamer en kabinet. (z.d.). Geraadpleegd op 27 juni 2022, van https://www.parlement.com/id/vkdyd8r900zl/verhouding_tweede_kamer_en_kabinet
- Vliegenthart, R., & Walgrave, S. (2011a). When the media matter for politics: Partisan moderators of the mass media's agenda-setting influence on parliament in Belgium. *Party Politics*, 17(3), 321–342. <https://doi.org/10.1177/1354068810366016>
- Vliegenthart, R., & Walgrave, S. (2011b). Content Matters: The Dynamics of Parliamentary Questioning in Belgium and Denmark. *Comparative Political Studies*, 44(8), 1031–1059. <https://doi.org/10.1177/0010414011405168>
- Vliegenthart, R., Walgrave, S., Baumgartner, F. R., Bevan, S., Breunig, C., Brouard, S., Bonafont, L. C., Grossman, E., Jennings, W., Mortensen, P. B., Palau, A. M., Sciarini, P., & Tresch, A. (2016). Do the media set the parliamentary agenda? A comparative study in seven countries: DO THE MEDIA SET THE PARLIAMENTARY AGENDA? *European Journal of Political Research*, 55(2), 283–301. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12134>
- Walgrave, S., Soroka, S., & Nuytemans, M. (2008). The Mass Media's Political Agenda-Setting Power: A Longitudinal Analysis of Media, Parliament, and Government in Belgium (1993 to 2000). *Comparative Political Studies*, 41(6), 814–836. <https://doi.org/10.1177/0010414006299098>
- Walgrave, S., & Van Aelst, P. (2006). The Contingency of the Mass Media's Political Agenda Setting Power: Toward a Preliminary Theory. *Journal of Communication*, 56(1), 88–109. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00005.x>
- Walgrave, S., & Vliegenthart, R. (2010). Why are policy agendas punctuated? Friction and cascading in parliament and mass media in Belgium. *Journal of European Public Policy*, 17(8), 1147–1170. <https://doi.org/10.1080/13501763.2010.513562>

Wolfe, M., Jones, B. D., & Baumgartner, F. R. (2013). A failure to communicate: Agenda setting in media and policy studies. *Political Communication*, 30(2), 175-192.

Zahariadis, N. (2016). *Handbook of Public Policy Agenda Setting*. Edward Elgar Publishing.
<https://doi.org/10.4337/9781784715922>

Bijlage 1: Codeboek

Inleiding

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de invloed van de media op de politieke agenda door het analyseren van schriftelijke Kamervragen gericht aan het ministerie van Justitie en Veiligheid in relatie tot de kabinetscyclus. Om het doel te bereiken is de volgende hoofdvraag geformuleerd:

- In hoeverre is er sprake van invloed vanuit de media op de politieke agenda op het gebied van schriftelijke Kamervragen gesteld aan het ministerie van Justitie en Veiligheid in relatie tot de kabinetscyclus?

Het onderzoek is toetsend van aard: er zijn vooraf verwachtingen geformuleerd (hypotheses) op basis van de theorie. De theorie in dit onderzoek focust zich op de invloed van de media op de politieke agenda. Op basis van literatuur zijn er in totaal een viertal hypotheses opgesteld.

5. Partijen uit de oppositie zijn gevoeliger voor mediaberichtgeving als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan partijen uit de coalitie.
6. Kleinere politieke laten zich sneller leiden door mediaberichtgeving als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan grotere politieke partijen.
7. Gedrukte media hebben meer invloed op de politieke agenda als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan audiovisuele media.
8. Gedurende de verkiezingsfase wordt er vaker naar media geluisterd als het gaat om het stellen van schriftelijke Kamervragen dan in andere fases van de kabinetscyclus.

Statistisch gezien zullen er een tweetal analyses worden uitgevoerd die elkaar aanvullen in volledigheid. Aanvankelijk zal er een procentuele analyse van de gegevens worden uitgevoerd. Op deze wijze zal duidelijk worden gemaakt of er sprake is van een mogelijk verband tussen de afhankelijke variabele en de onafhankelijke variabele. Om de hypothese daadwerkelijk te toetsen zal er one-way Anova gedraaid worden. Met een dergelijke analyse wordt er in de onafhankelijke variabele getoetst of er sprake is van een significant effect ten opzichte van de afhankelijke variabele. De hypothese wordt vervolgens bewezen of verworpen. Waar het niet mogelijk is om een one-way Anova te draaien zal in geval van een nominaal meetniveau een correlatieanalyse worden uitgevoerd en in geval van ratio meetniveau een logistische regressieanalyse. Ook aan de hand van deze analyses is het mogelijk om de hypotheses te toetsen en uiteindelijk te bewijzen of te verwerpen.

In het empirische gedeelte van dit onderzoek is vervolgens onderzocht of bovenstaande verwachtingen kloppen. De hypotheses worden getoetst op basis van schriftelijke Kamervragen ingediend gedurende Kabinet-Rutte II en Kabinet-Rutte III. In totaal levert de onderzoeksperiode 5082 schriftelijke Kamervragen op. Om het onderzoek af te bakenen is er een selectie van onderzoekseenheden gebruikt. Dit wordt ook wel een steekproef genoemd: een selectie uit een populatie van onderzoekseenheden (van Thiel, 2015). Voor een goede statistische analyse volstaat een steekproef van 423 Kamervragen. De steekproef kan op deze manier als representatief beschouwd worden en dat komt de betrouwbaarheid van de resultaten ten goede.

Het is van belang om te benadrukken dat de database (www.tweedekamer.nl) niet op zo'n manier ingezet kan worden, dat de schriftelijke Kamervragen per ministerie gezocht kunnen worden. Door op de term 'Justitie en Veiligheid' te zoeken kan het voorkomen dat er een Kamervraag wordt geselecteerd die daar inhoudelijk over gaat, maar ingediend is bij een ander ministerie. Mochten dergelijke Kamervragen zijn geselecteerd en tegengekomen worden tijdens het coderen, zullen deze

niet gecodeerd worden. De betreffende Kamervraag zal dus worden overgeslagen en de eerstvolgende Kamervraag zal in de analyse worden meegenomen.

Kabinet	Fase	Periode	Aantal schriftelijke Kamervragen	Aantal gecodeerde Kamervragen
Kabinet-Rutte II	Reguliere kabinetsperiode	5 november 2012 t/m 29 januari 2017	2693	75
Kabinet-Rutte II	Demissionair kabinet in geval van vroegtijdige aftreding	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Kabinet-Rutte II	De verkiezingsperiode	30 januari 2017 t/m 14 maart 2017	52	52
Kabinet-Rutte II	Gedurende de kabinetsformatie	15 maart 2017 t/m 25 oktober 2017	291	75
Kabinet-Rutte III	Reguliere kabinetsperiode	26 oktober 2017 t/m 14 januari 2021	1536	75
Kabinet-Rutte III	Demissionair kabinet in geval van vroegtijdige aftreding	15 januari 2021 t/m 31 januari 2021	23	23
Kabinet-Rutte III	De verkiezingsperiode	1 februari t/m 14 maart 2021	48	48
Kabinet-Rutte III	Gedurende de kabinetsformatie	15 maart 2021 t/m 9 januari 2022	439	75
Totaal			5082	423

Tabel 1 Aantal gecodeerde schriftelijke Kamervragen

De Kamervragen zijn grotendeels willekeurig geselecteerd. Gedurende drie verschillende fases zijn relatief weinig schriftelijke Kamervragen ingediend: de verkiezingsperiode van Kabinet-Rutte II (52 schriftelijke Kamervragen), de demissionaire periode vanwege vroegtijdige aftreding van Kabinet-Rutte III (23 schriftelijke Kamervragen) en de verkiezingsperiode van Kabinet-Rutte III (48 schriftelijke Kamervragen). Om een goede statistische analyse te trekken is het van belang dat al de Kamervragen gedurende die drie fases worden gecodeerd. De andere fases hebben een groter aantal Kamervragen en om in de selectie gelijkheid te creëren worden er per fase 75 Kamervragen gekozen. Om zorg te dragen voor een evenredige spreiding in de periode waar de selectie plaatsvindt wordt het aantal Kamervragen gedeeld door 75, waardoor duidelijk wordt op basis van welk ritme er geselecteerd zal worden. Voor de reguliere kabinetsperiode van Kabinet-Rutte II betekent dit dat elke 1ste Kamervraag

van de 36 zal worden gecodeerd. Bij diezelfde periode gedurende Kabinet-Rutte III zal elke 1ste Kamervraag van de 21 gecodeerd worden. Voor de periode gedurende de kabinetsformatie van Kabinet-Rutte II betekent dit dat elke 1ste Kamervraag van de vier gecodeerd zal worden. In geval van Kabinet-Rutte III gedurende diezelfde periode zal elke 1ste Kamervraag van de zes gecodeerd worden.

Fase	Kabinet-Rutte II	Kabinet Rutte III
Reguliere kabinetsperiode	2693 : 75= 35,90 Selectie= elke 1 op 36 Kamervragen	1536 : 75= 20,48 Selectie= elke 1 op 20 Kamervragen
Gedurende de kabinetsformatie	291 : 75= 3,88 Selectie= elke 1 op de 4 Kamervragen	439 : 75 = 5,85 Selectie= elke 1 op 6 Kamervragen

Tabel 2 Selectie schriftelijke Kamervragen

Een belangrijke kanttekening betreft dat de fase van de kabinetsformatie zich afspeelt na de verkiezingen. Dat houdt in dat de zetelverdeling van de Tweede Kamer anders is ten opzichte van de andere fases gedurende de betreffende Kabinetsperiode. Praktisch gezien houdt dit het volgende in: wanneer er nog sprake is van Kabinet-Rutte II, aangezien er nog geen nieuw kabinet is, zal gedurende het coderen gebruik worden gemaakt van de zetelverdeling gedurende Kabinet-Rutte III. Om die reden zal gedurende de kabinetsformatie van Kabinet-Rutte III gebruikt worden gemaakt van de zetelverdeling in Kabinet-Rutte IV.

Verwerking resultaten

Om de resultaten te verwerken is in dit onderzoek een Excel-bestand gebruikt. De kolommen komen overeen met de operationalisatie van de afhankelijke en onafhankelijke variabelen en er zijn tevens waardes en codes toegekend aan de variabelen. In dit onderzoek komen de variabelen aan bod in de volgorde zoals weergegeven in het theoretisch kader. Vanuit efficiëntie oogpunt is in het codeboek en het Excel-bestand echter gewerkt aan de hand van de volgorde zoals de informatie in de Kamervraag is weergegeven, met als toevoeging dat de eerste drie kolommen betrekking hebben op de feiten en de verdere kolommen een inhoudelijke verwerking betreffen.

Kolom A → ID nummer

Elke codering heeft een ID nummer gekregen zodat het Excel-bestand altijd in de originele volgorde geplaatst kan worden. Het aantal ID nummers komt overeen met het totale aantal Kamervragen conform de steekproef Het ID nummer loopt op van 1 tot en met 423. De codering vindt op de volgende wijze plaats:

Code	1 t/m 423
------	-----------

Kolom B → Vraagnummer

Alle Kamervragen hebben een vraagnummer. Het nummer bestaat uit het jaartal van indienen, de letter Z en een vijfcijferig nummer. Om de juiste Kamervraag te identificeren wordt naast het ID nummer een vraagnummer gebruikt in dit onderzoek. De codering vindt op de volgende wijze plaats:

Code	JJJJ Z XXXXX
------	--------------

Kolom C → Datum van indienen

Alle Kamervragen zijn ingediend op een bepaalde datum. Dit is relevant voor het onderzoek, omdat de Kamervragen worden gekoppeld aan een bepaalde fase in de kabinetscyclus. De codering vindt op de volgende wijze plaats:

Code	DD-MM-JJ
------	----------

Kolom D → Fase in kabinetscyclus per kabinet

De Kamervraag is op een bepaald moment ingediend, dat moment komt overeen met een fase uit de kabinetscyclus. Vanwege het feit dat er twee kabinetten worden geanalyseerd, zijn er in totaal acht fases en acht potentiële codes. De codering vindt op de volgende wijze plaats:

Soort kabinet	Periode	Waarde	Code
Kabinet-Rutte II	5 november 2012 t/m 29 januari 2017	Kabinet in reguliere tijden	1
Kabinet-Rutte II	N.v.t.	Een demissionair kabinet in geval van vroegtijdige aftreding	2
Kabinet-Rutte II	30 januari 2017 t/m 14 maart 2017	De verkiezingsperiode	3
Kabinet-Rutte II	15 maart 2017 t/m 25 oktober 2017	Gedurende de kabinetsformatie (standaard demissionair kabinet)	4
Kabinet-Rutte III	26 oktober 2017 t/m 14 januari 2021	Kabinet in reguliere tijden	5
Kabinet-Rutte III	15 januari 2021 t/m 31 januari 2021	Een demissionair kabinet in geval van vroegtijdige aftreding	6
Kabinet-Rutte III	1 februari t/m 14 maart 2021	De verkiezingsperiode	7
Kabinet-Rutte III	15 maart 2021 t/m 9 januari 2022	Gedurende de kabinetsformatie (standaard demissionair kabinet)	8

Kolom E → Fase in kabinetscyclus

De Kamervraag is op een bepaald moment ingediend, dat moment komt overeen met een fase uit de kabinetscyclus. Naast de codering op de wijze zoals in kolom D is weergegeven, wordt er tevens gecodeerd los van het soort kabinet en dus puur per fase van de kabinetscyclus. De codering vindt op de volgende wijze plaats en benut daarbij de gegevens zoals weergegeven in de bovenstaande 'periode-kolom':

Waarde	Code
Kabinet in reguliere tijden	1
Een demissionair kabinet in geval van vroegtijdige aftreding	2
De verkiezingsperiode	3

Gedurende de kabinetsformatie (standaard demissionair kabinet)	4
--	---

Kolom F → Indienende partij

Een Kamervraag wordt ingediend door één of meerdere indieners. De indieners zijn Kamerleden die lid zijn van een bepaalde fractie. De mogelijkheid bestaat dat de indieners uit verschillende partijen komen. Zodra nieuwe (combinaties van) indieners zich aandienen, zullen deze als een extra codering worden opgenomen. De codering vindt op de volgende wijze plaats:

Waarde	Code
50PLUS	1
CDA	2
CU	3
D66	4
Den Haan	5
Groep Kuzu/Öztürk	6
GroenLinks	7
Groep-Van Haga	8
Lid Houwers	9
Lid Jacques Monash	10
Lid van Haga	11
Omtzigt	12
PvdA	13
PvdD	14
PVV	15
SGP	16
SP	17
VVD	18
Groep Bontes/Van Klaveren	19
Lid Bontes	20
Lid Van Kooten-Arissen	21
Groep Krol/van Kooten-Arissen	22
DENK	23
Forum van Democratie	24
JA21	25
Volt	26
Lid van Klaveren	27
BBB	28
BIJ1	29
Gündogan	30

Kolom G → Soort Partij

De indiende partij(en) is afkomstig uit de oppositie en/of de coalitie. De codering vindt op de volgende wijze plaats:

Waarde	Code
Oppositie	1

Coalitie	2
Oppositie en coalitie	3

In onderstaande tabellen zijn de coalitie- en oppositiepartijen per kabinet weergegeven om het coderen te vergemakkelijken.

Kabinet-Rutte II

Fractie	Type
VVD	Coalitie
PvdA	Coalitie
CDA	Oppositie
SP	Oppositie
PVV	Oppositie
GroenLinks	Oppositie
CU	Oppositie
D66	Oppositie
SGP	Oppositie
PvdD	Oppositie
50PLUS	Oppositie
Groep Kuzu/Öztürk	Oppositie
Lid Houwers	Oppositie
Lid Jacques Monash	Oppositie
Groep Bontes/Van Klaveren	Oppositie
Lid Bontes	Oppositie
Lid van Klaveren	Oppositie

Kabinet-Rutte III

Fractie	Type
VVD	Coalitie
CDA	Coalitie
D66	Coalitie
CU	Coalitie
PvdA	Oppositie
SP	Oppositie
PVV	Oppositie
GroenLinks	Oppositie
SGP	Oppositie
PvdD	Oppositie
50PLUS	Oppositie
DENK	Oppositie
FvD	Oppositie
Lid van Haga	Oppositie
Groep-Van Haga	Oppositie
Fractie Den Haan	Oppositie
Omtzigt	Oppositie
Lid Van Kooten-Arissen	Oppositie

Groep Krol/van Kooten-Arissen	Oppositie
-------------------------------	-----------

Kolom H → Aantal zetels

De indiende partij heeft een bepaald aantal zetels. Kijkende naar Kabinet-Rutte II en Kabinet-Rutte III is de VVD in beide gevallen de partij met het meeste aantal zetels, respectievelijk gezien 41 en 33. De codes staan gelijk aan het aantal zetels van de indiende partij. De codering vindt op de volgende wijze plaats:

Code	1 t/m 41
------	----------

In onderstaande tabellen zijn de zetels per fractie per kabinet weergegeven om het coderen te vergemakkelijken. Ook is Kabinet-Rutte IV opgenomen i.v.m. eerder genoemde kanttekening met betrekking tot de nieuwe zetelverdeling gedurende de fase van de kabinetsformatie. Vanaf 15 maart 2017 zal in fase vier van Kabinet-Rutte II gebruik worden gemaakt van de zetelverdeling gedurende Kabinet-Rutte III en vanaf 15 maart 2021 zal in fase vier van Kabinet-Rutte III gebruik worden gemaakt van de zetelverdeling gedurende Kabinet-Rutte IV.

Kabinet-Rutte II

Fractie	Zetelverdeling	Nieuwe zetelverdeling	Nieuwe zetelverdeling
VVD	41	40 (vanaf 19 maart 2015)	
PvdA	38	36 (vanaf 13 november 2014)	35 (vanaf 8 november 2016)
CDA	13		
SP	15		
PVV	15	14 (vanaf 29 oktober 2013)	13 (vanaf 21 maart 2014)
GroenLinks	4		
CU	5		
D66	12		
SGP	3		
PvdD	2		
50PLUS	2		
Groep Kuzu/Öztürk ⁷		2 (voormalig PvdA)	
Lid Houwers ⁸		1 (voormalig VVD)	
Lid Jacques Monash ⁹		1 (voormalig PvdA)	
Groep Bontes/Van Klaveren ¹⁰		2 (voormalige eenmansfracties) (vanaf 15 april 2014)	

⁷ Afsplitsing na het moeten verlaten van de PvdA op 13 november 2014. De Kamerfractie bleef deze naam tot de verkiezingen van 15 maart 2017 dragen. Daarna is de fractie DENK gaan heten.

⁸ Op 19 maart 2015 werd Johan Houwers geroyeerd als VVD-lid en uit de fractie gezet

⁹ Op 8 november 2016 stapte Jacques Monasch uit de PvdA-fractie

¹⁰ Vanaf 14 april 2014 vormden Bontes en Klaveren samen Groep Bontes/van Klaveren.

Lid Bontes ¹¹		1 (voormalig PVV) (vanaf 29 oktober 2013 tot 15 april 2014)	0 (vanaf 15 april 2014)
Lid van Klaveren ¹²		1 (voormalig PVV) (vanaf 21 maart 2014 tot 15 april 2014)	0 (vanaf 15 april 2014)

Kabinet-Rutte III

Fractie	Zetelverdeling	Nieuwe zetelverdeling
VVD	33	32 (vanaf 24 september 2019)
CDA	19	
D66	19	
CU	5	
PvdA	9	
SP	14	
PVV	20	
GroenLinks	14	
SGP	3	
PvdD	5	4 (vanaf 19 juli 2019)
50PLUS	4	3 (vanaf 3 mei 2020)
DENK	3	
FvD	2	
Lid van Haga ¹³		1 (voormalig VVD)
Lid van Kooten-Arissen ¹⁴		1 (voormalig PvdD)
Groep Krol/van Kooten-Arissen		2 (voormalig PvdD & 50 plus)

Kabinet-Rutte IV

Fractie	Zetelverdeling	Nieuwe zetelverdeling
VVD	34	
CDA	15	14 (vanaf 15 september 2021)
D66	24	
CU	5	

¹¹ Bontes werd op 29 oktober 2013 uit de PVV gezet en vormde vanaf dat moment een eenmansfractie.

¹² Klaveren stapte op 21 maart 2014 uit de PVV en vormde vanaf dat moment een eenmansfractie.

¹³ Afsplitsing van de VVD na royerling op 24 september 2019. Kamerlid van Haga ging vanaf dat moment zelfstandig verder.

¹⁴ Op 16 juli 2019 verliet Van Kooten-Arissen de fractie van de PvdD en ging verder als zelfstandig Tweede Kamerlid in de fractie Lid Van Kooten-Arissen.

PvdA	9	
SP	9	
PVV	17	
GroenLinks	8	
SGP	3	
PvdD	6	
50PLUS	1	0 (vanaf 6 mei 2021)
DENK	3	
FvD	8	5 (vanaf 13 mei 2021)
Volt	3	2 (vanaf 10 mei 2022)
JA21	3	
BBB	1	
BIJ1	1	
Fractie Den Haan ¹⁵		1 (voormalig 50 PLUS) (vanaf 6 mei 2021)
Groep van Haga ¹⁶		3 (vanaf 13 mei 2021)
Lid Omtzigt ¹⁷		1 (vanaf 15 september 2021)
Lid Gündoğan ¹⁸		1 (vanaf 10 mei 2022)

Kolom I → Medium

In dit onderzoek wordt onderzocht in hoeverre de media de politieke agenda in relatie tot Kamervragen beïnvloedt. Als er inderdaad sprake is van beïnvloeding wordt de mediabron in de Kamervraag genoemd. Mediabronnen, conform klassieke massamedia, zijn op te delen in audiovisuele media zoals radio en televisie en gedrukte pers zoals kranten. Dit laat onverlet dat er door Kamerleden naar online media zoals sociale media of online vakpublicaties kan worden verwezen; daar wordt tijdens coderen rekening mee worden gehouden. De codering vindt op de volgende wijze plaats:

Waarde	Code
Mediabron wordt niet genoemd	0
Gedrukte pers	1
Audiovisuele media	2
Online media	3

In dit onderzoek zijn 423 schriftelijke Kamervragen geanalyseerd. Alleen wanneer er expliciet wordt gerefereerd naar een (radio)uitzending of een documentaire, wordt uitgegaan van audiovisuele media zoals televisie of radio. In alle andere gevallen wordt er uitgegaan van online media, zoals een artikel

¹⁵ Afsplitsing van 50PLUS na interne partijconflicten op 6 mei 2021.

¹⁶ Afsplitsing van FvD vanwege een conflict over de werkwijze van de fractie op 13 mei 2021.

¹⁷ Afsplitsing van het CDA na interne partijconflicten op 15 september 2021.

¹⁸ Gündoğan keerde op 10 mei (na royerling uit Volt) als leider van haar eenmansfractie Lid Gündoğan.

op de website van RTL Nieuws. In onderstaande overzichten zijn de precieze mediabronnen, in willekeurige volgorde, weergegeven.

Brandpunt Reporter	Undercover Nederland	EO
NPO	WNL	VPRO
Radio 1	Argos	TROS-Radar
EenVandaag	NPO 2	Zembla

Tabel 3 TV & Radio (12 unieke items)

Telegraaf	Friesch Dagblad	Provinciale Zeeuwse Courant
Volkskrant	Financieel Dagblad	Nederlands Dagblad
Algemeen Dagblad	Metro Nieuws	De Gelderlander
Het Parool	Twentsche Courant	Elsevier
Trouw	NRC	Gouds Dagblad
Leeuwarder Courant	BN/De Stem	Brabants Dagblad
Linda	Haarlems Dagblad	Leidsch Dagblad
The Guardian	Knack	De Stentor
Dagblad van het Noorden	Reformatorisch Dagblad	Elpais
Groene Amsterdammer	Dagblad de Limburger	Eindhoven Dagblad

Tabel 4 Gedrukte pers (30 unieke items)

Nederlands Juristenblad	NOS	Centrale vereniging voor de Ambulante Handel
Omroep Brabant	Omroep West	Human Rights Watch
RTL nieuws	Omroep Zeeland	Dnieuws.com
Reuters	RTVNoord	De Correspondent
Expressen.se	AT5	Computable
Omroep Gelderland	The Shift News	Jewish Telegraphic Agency
One World	Bureau van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen (United Nations High Commissioner for Refugees)	NEXIS newsdesk
Binnenlands Bestuur	Follow The Money	Vluchtingenwerk.nl
Autoriteit persoonsgegevens	EU observer	Artsenzondergrenzen.nl
Openbaar Ministerie	HP/de Tijd	Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie
Rechtspraak.nl	Blauw	Centrum seksueel geweld
Het Advocatenblad	Unibet	Transgendernetwerk
Bits of Freedom	Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving	Nieuwegein TV
SOA Aids Nederland	Vagabond Journey	The S&D Group
Profielen.hr.nl	Cranendonck24.nl	Facebook
Waterkant.net	Buzzfeed News	Omroep Fryslân
YouTube	1Limburg	Hart van Nederland
Tipsenweetjes.nl	NPO	VPRO/Argos
Fier.nl	Bloomberg	Contole alt delete
Nu.nl	Bladna	

Tabel 5 Online media (59 unieke items)

Kolom J → Dummy variabele medium

Om de afhankelijke variabele te toetsen middels een kwantitatieve analyse is het van belang om een extra dummy kolom op te nemen. Het creëren van een dummy variabele is noodzakelijk, omdat de medium variabele nominaal is en daarmee niet bruikbaar voor verdere analyse. Ofwel, er zit geen rangorde in de codes 0 tot en met 3. Een dummy variabele is een indicator die de waarde 0 of 1 kan hebben; 0 betreft de afwezigheid en 1 betreft de aanwezigheid. Een Schriftelijke Kamervraag krijgt dus een code 1 ongeacht het soort medium (gedrukte pers, audiovisuele media of online media) dat is gebruikt. De extra kolom heeft de volgende codering:

Waarde	Code
Mediabron wordt niet genoemd	0
Mediabron wordt genoemd	1